Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

…най 1921 оной …ин 21-һээ гарана | № 270 (14075) | 1975 оной ноябрин 18, вторник | Сэн 2 мүнгэн.

ТАСС ШЭНЭ ҺОНИН

«МОЛНИЯ-3» НИИДХҮҮЛЭГДЭЭ

ТАСС-ай МЭДЭЭСЭЛ

Газарые тойрон дабшадаг хэмэл ододые хэрэглэн, хэлхеэ холбооной түхеэрэлгэнүүдые саашань хүгжөөхэ программын үндэһөөр, түхеэрэлгын хүдэлмэриие сантиметрэй хэмжээнэй долгин дээрэ хангаха ретрансляционно аппаратуратай «Молния-3» гэжэ хэлхеэ холбооной хэмэл одон 1975 оной ноябрин 14-дэ Советскэ Союзһаа табигдаба.

Советскэ Союзда алас холын зайда телефонно — телеграфай радио-холбоо тогтоолгын түхеэрэлгэнүүдые ашаглаха, СССР-эй Түбэй телевиденин программануудые «Орбитын» ба уласхоорондын харилсаанай пунктнуудта дамжуулха зорилготойгоор «Молния-3» гэжэ хэлхеэ холбооной хэмэл одон табигдаһан байна.

Хэмэл одон бүмбэрсэг дэлхэйн хойто хахадта эгээл саада захань 40830 километртэ, бүмбэрсэг дэлхэйн урда хубида эгээн наада захань 470 километртэ гаргагдаа. Хэмэл одон 12 час 16 минута соо Газарые тойрон дабшана. Замайнь һөөлжүү 62,4 градус юм.

Телевиденин программануудые дамжуулха, алас холын зайда олон каналаар радио-холбоо тогтоохо аппаратуранууднаа гадна, командно-хэмжэлгын бүлэг аппаратура, мүн замыень залан тааруулха, элшэ хүсөөр хангаха түхеэрэлгэнүүд хэмэл одон дээрэ тодхогдонхой.

Хараалагдаһан программын үндэһөөр «Молния-3» гэжэ хэмэл одоор дамжуулан, хэлхеэ холбоон тогтоогдоно.

Эхэ орондоо бусахаяа мордобо

ТАШКЕНТ. (ТАСС). ФРГ-гэй федеральна президент В. Шеель Ташкентын хүдөө ажахын машинануудые бүтээдэг заводто («Ташсельмаш») хүрэжэ, Узбекистантай танилсалгаяа дүүргэв. Тэрэ предприятиин цехүүд соогуур ябажа, гол конвейерыень хараһан байгаа.

Хүндэтэ айлшан хото город соогуур ябажа, байрын гэрнүүдэй шэнэ кварталнуудые хараба.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй уряалаар албанай хэрэгээр Советскэ Союзда ерэһэн ФРГ-гэй федеральна президент В. Шеель һамгантаяа Бонн ошохоёо ноябрин 15-да эндэһээ мордобо.

…ЭШҮҮРЭЙХИДЭЙ ҮҮСХЭЛ

…ЭМЖЭНЭБДИ

…АЛИ ҮШӨӨЛ …ЭЭШЭЛХЭ

…сэн ноябрин эхеэр, …үбэлжэлгын түлэг за… байхада, бидэ фермэ, … бүхэндэ малшад, һаа…ые суглуулжа, энэ …абтаһан социалис уял…араар дүүргэгдэжэ …, мүн энэ эхилээд бай…бэлжэлгын үедэ мал … продуктнуудые ехээр … гүрэндэ худалдахын …у хэхэб гэжэ үшөө да…рэлдөө һэмди.

… Бэшүүрэй аймагай …ай үүсхэл уряа үргэ…үбшэн хэлсэгдэжэ, …һаалишад, малшаднай … жэшээгээр хүдэлхэ, …гаа үбэлжэлгые эмхи…аар үнгэргэхэ, мяха, … абаха гэжэ шиидээ. … үбэлжэлгын үедэ һү … шахамал малай шэг…рэшэлүүлхэ, тугал, … олоор абаха гэһэн … уялгануудые һаали…шан бүхэмнай абаа

…элэн хэлэбэл, жэлэй … 10 һарын дүнгөөр …соогоо социалис мүры… эрхимлэжэ гараһан … фермын (даагшань …атуева) һаалишад ма…бэлжэлгын долоон һара … бүриһөө дунда зэр… кило граммһаа бага …һү һаахабди гэжэ мэ… Энэ фермын түрүү … Валентина Дор… Цындэма Жамбалова, … Цыдыпов гэгшэд тус … үнеэн бүриһөө 1260— …килограммһаа бага бэ… һаахын түлөө мүрысэ…

…рэй һаалишадай иимэ …үлэгдэһэн уялга аба…хозойнгоо бусад һаалишадта һайн һайхан жэшээ харуулһаниинь гайхалтай бэшэ. Юһэдэхи табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ энэ фермын һаалишад эрхимээр ажаллажа байна. Эндэхид жэлэй үнгэрһэн арба һарын туршада үнеэн бүриһөө 2400 шахуу килограмм һү һаажа, байгша онойнгоо социалис уялгые хоёр һараар урид дүүргэв. Мүн һү һааха, гүрэндэ худалдаха табан жэлэйнгээ, энэ жэлэйнгээшье түсэб, даабаринуудые болзорһоонь урид дүүргэнхэй.

Тус фермын үнинэй, дүй дүршэл ехэтэй һаалишан Цындэма Жамбалова жэлэй эхинһээ хойшо үнеэн бүриһөө 2496 килограмм һү һаагаад, аймагайнгаа бүхы һаалишадай мүрысөөндэ хоёрдохи һуури эзэлжэ ябана. Энэ нүхэрнай зунай бэлшээриин таба һара соо абаһан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргээ юм. Аха нүхэрэйнгөө жэшээгээр хүдэлжэ, фермын залуу һаалишад В. Доржиева, Д. Цыдыпов гэгшэд баһал жэлэй үнгэрһэн арба һарын туршада үнеэн бүриһөө 2350—2400 үлүүтэй килограмм һү һааһан байна.

Эдэнэр шэнги үнэн шударгы һаалишадайнгаа оролдолгын ашаар совхознай бүхы дээрээ һү һааха байгша оной, мүн табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэжэ шадаа. Тэрэшэлэн һү гүрэндэ худалдаха түсэбнай мэнэ мэнэ дүүрэхэеэ байна. Бүхыдөө 4800 центнер һү худалдаха түсэбтэй аад, мүнөө октябрин 10-най мэдээгээр 4709 центнер һү бэлэдхэлэй пунктда оруулаабди. Жэлэй эсэс болотор табан жэлэй түсэбһөө гадуур 510 центнер һү, 20 центнер мяха гүрэндэ худалдаха, тиихэдэ КПСС-эй XXV съездын нээгдэхэ үдэр болотор гүрэндэ мяха худалдаха ерэхэ жэлэй 1-дэхи кварталай түсэбые 104 процент, мяха худалдаха даабариие — 165 процент дүүргэхэ гэһэн уялга малшад, һаалишаднай абанхай.

Байгша ондо малайнгаа үбэлжэлгые муу бэшээр үнгэргэхэ, мяха, һү ехээр үйлэдбэрилхэ арга боломжо манайда яһала бии. Бүхыдөө нёдондонойхиһоо зарим тэды ехэ үбһэ тэжээл бэлэдхэгдэнхэй. Хамта 9769 центнер үбһэн бэлэдхэгдэжэ, 4,5 мянган центнер сенаж, горитой силос дарагдаа. Бүхы һолоомон суглуулагдажа, тюк болгогдонхой.

Эдэ үдэрнүүдтэ фермэ бүхэндэ, шахамал малай гүүртэдэ тэжээл буйлуулха, илангаяа хэршэһэн һолоомо ууралда дэбтээжэ, талханда холижо эһээхэ түхеэрэлгэнүүд хүдэлнэ. Үдэр бүри 7,2 тонно бурдууг спиртын заводһоо асарагдана. Малай байранууд хуу заһабарилагдаа, дулаалагдаа.

Партиингаа XXV съездын хүндэлэлдэ социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, манай совхозой малшад, һаалишад ажалдаа түрүү онол арганууды хэрэглэн, үшөө ехэ үрэ дүн туйлахын түлөө тэмсэхэ байна.

М. ЗИМИН,
Загарайн аймагай «Дружба» совхозой партбюрогой секретарь.

XXV КПСС-эй СЪЕЗДЫН *хүндэлэлдэ*

ТҮРҮҮШҮҮЛ ТОДОРБО

Ороо һо тариянай, мүн тариалангай бусадшье ургамалнуудай, үбһэ ногооной үндэр баян ургаса абахын түлөө, тарига, хартаабха, овощ гүрэндэ элбэгээр худалдахын түлөө Зэдын аймагай ажахынуудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүн һаяхан гаргагдаба.

Аймаг соогоо эгээл ехэ ургаса гэхэ гү, али гектарай 16,8 центнер оро оһо суглуулжа, хамта 179 мянган центнер тарига хурлаһан, Эхэ оронойнгоо амбаарта 100 мянган центнер тарига оруулһан Ленинэй ордэнто Борьёогой совхоз (директор Б. П. Хомутов, парткомой секретарь Ж. Ц. Ванкеев, главна агроном И. И. Зайцев) мүрысөөндэ илажа, КПСС-эй райкомой, аймгүйсэдкомой, профсоюзай райкомой, ВЛКСМ-эй райкомой дамжуулгын Улаан тугта хүртөөд, аймагай хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэхэ болобо.

Тракторно-тарияан ажалай бригаданууды дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ Борьёогой совхозой И. И. Шараповай хүтэлбэрилдэг бригадынхид эрхимлээд, бүхы 3273 гектар газарайнгаа гектар бүриһөө 19,7 центнер ургаса хуряагаа. Энэ бригадада дамжуулгын Улаан туг, 150 түхэриг мүнгэн шан барюулагдаха байна.

Оро оһо тарига ургуулдаг тусхай звенонуудай дундаһаа XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой В. И. Сухаревай даадаг звено түрүүлэн гараба. Эндэхид бүхы 1238 гектар тариалангай га бүхэнһөө дунда зэргээр 20,1 центнер оро оһо абаа. Тус звеногойхид аймагай хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэжэ, 200 түхэриг мүнгэн шан абаха болобо.

Ургаса хуряалгын үедэ шалгарһан нилээд олон түрүү комбайнернууд, трактористнууд, автомашинын жолоошодто «Аймагай чемпионууд» гэһэн нэрэ зэргэ олгогдобо. Жэшээнь, Борьёогой совхозой үнинэй комбайнер Норбо Цырендоржиевич Гармажапов гансаараа 13 мянган центнер тарига сохёо. Мүн «Коммунизм» колхозой комбайнер Михаил Алексеевич Серков 970 гектар тарига сабшаад, үшөө баал суглуулжа сохиходоо 3216 центнер тарига хуряагаа.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой тракторист Георгий Степанович Шестаков К-700 түхэлэй трактораар газар хахалхадаа, 3624 гектар зөөлэн хахалалга хэбэ. «Коммунизм» колхозой механизатор Николай Цыдыпович Ванкеев ДТ-75 түхэлэй трактораар жэлэй арба һара соо 1608 гектар зөөлэн хахалалгын хэмжээнэй ажал хэһэн байна.

Кукурузашадай дунда дэлгэрһэн мүрысөөнэй дүн гаргахада, Ториин совхозой үнинэй механизатор Борис Дмитриевич Дроздов эгээл ехэ, бүхы 100 га газарайнгаа гектар бүриһөө 407 центнер кукурузын ургаса абаһан байба. Энэ звенодо Советскэ Союзай Герой Г. А. Гармаевай шангай лауреадай нэрэ зэргэ олгогдожо, 300 түхэригэй мүнгэн шан барюулагдаха болоо.

Тэрэшэлэн луговодуудай дундаһаа Борьёогой совхозой үнинэй луговод М. Н. Селиванов, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой ЛМО-е даагша С. Б. Семенов гэгшэд эрхимлэжэ гараа.

Ерэхэ шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэл — 1976 ондо үшөө ехэ ургаса хуряахын түлөө мүрысөөн шэнэ хүсэтэйгөөр дэлгэрхэ байһаниинь дамжаггүй.

В. ДАГАЕВ.
Зэдын аймгүйсэдкомой хүдөө ажахын управлениин начальник.

Манай фотокорреспондент Сергей Балдуевай буулгаһан зураг дээрэ Улаан-Үдын шэлэй заводой түрүүшүүл — транспортировщица Нина Ивановна Жилинская (зүүн гарһаа), Ажалай Улаан Тугай ордентон, КПСС-эй гэшүүн, машинист Владимир Ефимович Петров, шэл зүһэгшэ Валентина Моисеевна Михайлова гэгшэдэй ажалдаа ошожо ябахые харанат. Эдэ нүхэднай коммунис ажалай ударник гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй, коллектив соогоо хүндэтэй хүмүүжүүлэгшэд гэжэ суурхадаг. Ажалай ветеранууд залуушуулда дүй дүршэлөө дамжуулан үгэдэг, бусадта жэшээ харуулан ажалладаг юм.

Октябрь 25 — **ГАЗАРАЙ ҮРЭЖЭЛ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ** *габшагай хоёр һара* — Декабрь 25

…ЗАРАЙ ЭЗЭН — ЗВЕНО

…дэрнүүдтэ газарай …һайжаруулха, хүдөө … ургамалнуудай …дээшэлүүлхэ габша…лмэриин хоёр һара …най эхилээд, мү…г ябажа байна.

… һарые соносхохо … КПСС-эй обкомой, …СР-эй Министрнүү…дэй тогтоолой хэб…лилогдохоһоо бүри …аалгагдаһан газа… үрэжэл дээшэлүүл…ые бүхы звеногоо… эхилһэн байгаабди. …, куузику, хар…ридаг полинуудта — …тай, Улаан-Сэсэг …э газарта ноябрин …5 болотор 2200 га… наг шэбхэ гарга…һан байнабди. Наг …эхэ ажалда меха…ууд Николай Ан… Виктор Метелкин …шалгарна.

…эй ургамалнуудые харууһалжа ур…тусгаар томодхогдо…о манай колхоздо …ээ байгуулагдаа. …одо кукурузын, куу… хартаабхын 530 …газар даалгагданхай. …лдэ кукуруза тари…н хүрьһэтэй Улаан…э газартамнай Сэ…һан халяад, ургасы…осфороогоо. Уһалаггүй газарта таригдаһан кукурузамнай яһала һайнаар ургаа. 320 гектарай ургаса хуряагдажа, гектар бүриһөө дунда зэргээр 170 центнер кукурузын эшэ намаа абаабди. Дүрбэн ехэ нүхэн траншей соо хамта 5880 тонно силос дараабди. Ургасаяа гээлтэгүйгөөр хуряаха хэрэгтэ механизаторнуудай, жолоошодой зүгһөө ехэ анхарал хандуулха зэргэтэй. Сэхыень хэлэхэдэ, зарим газарта хуряагдаагүй далангууд үлөөгдэнэ. Сабшагдаһан эшэ намаа зөөхэдөө гээхэ, мүн ургаса малда гэшхүүлхэ ушар үзэгдэнэ.

Звенодо даалгагдаһан техникэ һайнаар бэлдэгдэһэн байгаа.

Ажахын тоосоондо оруулагдаһан звеногой онол арга үргэнөөр хэрэглэнэбди. Энэ онол аргын ехэ аша туһатай байһаниинь эли тодоор харагдана. **Нэгэдэхеэр,** томодхогдоһон звенодо бүхы ажалые үргэлжэдэнь оньһоо жоруулхада бэлэн, экономическа талаараа аша туһатай. Бэеэ даахан звено хадаа тэжээлэй ургамалнуудые ургуулха нэгэ гол шэглэлтэй байна бшуу. Звеногой гэшүүн бүхэн өөрынгөө ажалда дадаха, тэжээлэй ургамал ургуулха зуураа ехэ дүй дүршэлтэй болохо арга боломжотой. **Хоёрдохёор,** звеное ажахын тоосоондо оруулхада механизатор бүхэн хэһэн хүдэлмэриингээ түлөө харюусалгатай болоно, техникэ, зэмсэгтээ эзэн ёһоор хандана, тэрэнээ дүүрэн хүсэндэнь ашаглажа, даалгагдаһан газараа һайнаар элдүүрилхые оролдоно бшуу.

Звено болож хүдэлхэдөө, механизаторнууд даажа байһан техникэдээ гамтайгаар хандахаһаа гадна, ажалай журам наринаар сахина, үнэтэ сагаа гээхэ ябадал үсөөрнэ. Хэрбээ звенодо тоо бүридхэлгэ, тоосое һайнаар табижа, хүнүүдэй ажалдаа гараһаниие хододоо тэмдэглэжэ байбал ажалай бүтээсэ дээшэлхэ жэшээтэй. Эгээл тиимэһээ ажахын тоосоондо ороһон звеногой онол аргые һайшаанабди.

Эмхидхэлэйнгээ хүдэлмэри дүүргээд, табигдаһан зорилгонуудаа хаража үзөөд, ажалайнгаа хэмжээе тодорхойлоод байхадамнай, хүнүүдыемнай ондоо хүдэлмэридэ һамшаажа огто болохогүй. Заримдаа манай ажабайдалда иимэ таарахагүй юумэн үзэгдэдэг. Звенодо даалгагдаһан тракторые ондоо хүндэ үгэжэрхихэ гү, али звеногой гэшүүниие ондоо ажалда табиха ушар дайралдана. Иимэ ушарта даажа байһан хүдэлмэриингөө түлөө харюусалгамнай һуларха бшуу.

Манай звеногойхид мүнөө ерэхэ жэлэй ургаса тухай түсэблэһэн, бодомжолһоноо хэрэг дээрэнь бэелүүлжэ байна. Хуряалгын һүүлээр намарай паар һайн шанартайгаар хахалжа, үтэгжүүлгэ оруулһан байнабди. Мүнөө дээрээ арга боломжын байхада нютагай үтэгжүүлгэ ехээр гаргахаяа оролдонобди. Зарим техникээ бүхы гуримаарнь хадагалаабди.

Улаан-Сэсэг нютагта таригдадаг кукурузын талмайе уһанай үерһөө хамгаалхын тула манай совхоз гурбан километр утатай даамба-хаалта барижа байна.

Дүй дүршэлтэй механизаторнуудһаа бүридэһэн, тэрэшэлэн даалгагдаһан зохид техникэтэй, ажахын тоосоондо ороһон кукурузашадай томодхогдоһон звено эмхидхэлгэ хадаа заатагүй хэрэгтэй гэжэ би һананаб. Тиигээл һаа, кукурузын, куузикугай үндэр баян ургаса туйлажа боломоор.

Б. ЖАМБАЛОВ,
Сэлэнгын аймагай Химнын совхозой кукурузашадай звеное даагша.

…ЭБХЫН ШЭМЭ ЕХЭ

…лангай бүхы урга…жа дүүрэад, удаань … һолоомоной хуу һү…… ехэнхиинь малай …ай газаа зөөгдэжэ, …тэ үбһэ тэжээлэй …нөөсэлгын бии бо…хада, олонхи трак…а дары суглуулжа, … газарта, сабша… шэбхэ зөөхэ звено…мхидхээ һэмди.

… хамта 12 трактор… звено эндэ хүдэл…энь, нэгэдэхи отде…ние В. К. Спири… хүтэлбэрилдэг. Эдэ…гай хүдэлжэ эхи… түрүүшын 700 тонно …гөө. Хоёрдохи, гур…енонууд хамтаржа, … звено эмхидхээ …ние үнинэй меха… Б. Б. Хойлоков хү…ег. Тус звено га…рэжэл дээшэлүүлхэ …ын соносхогдомсоор …эхилээд, мүнөө хамта 1500 тонно шэбхэ зөөбэ.

Даб дээрэ бүхыдөө 2200 үлүүтэй тонно шэбхэ сабшалан дээрэ гаргагданхай. Түсэбнай 6 мянган тонно юм.

Түрүүшын ээлжээндэ сабшалан дээрээ шэбхэ гарганабди. Юуб гэхэдэ, хабартаа тэндэ шабар шабха болоод, трактор, машинаар тиишэ орохо, шэбхэ зөөхэ аргагүй болодог юм.

Габшагай хоёр һарын туршада 100 гектар сабшалангай га бүхэндэ 40—45 тонно шэбхэ адхажа, хабартаа тэрэнээ үтэг болгохоор бэлдэхэбди. Гадна хабартаа, тэрэнээ тариалан, сабшалан дээрэ тарааха, газарай хүрьһэндэ оруулхын тула энэ хоёр һара соо минеральна үтэгжүүлгэ зөөжэ абахабди.

Һайнаар үтэгжүүлһэн, уһалһан сабшалан дээрэ һээл үбһэ ногооной, оро оһо тарияанай, бусад ургамалнуудай элбэг ургаса хуряагдадаг ааб даа. Энэ жэлдэ манай колхоздо бүхы 1200 гектар уһалагдадаг сабшалангай га бүхэнһөө 20 центнер үбһэн абтаа юм. Наг шэбхэ бүри ехээр гараһан, минеральна үтэгжүүлгэ һайса оруулһан газарһаа зарим луговодууд үшөөшье дээшэ ургаса хуряагаа. Николай Синюшкинай хүтэлбэрилдэг звеногой луговодууд 102 гектар сабшалангай га бүхэнһөө 32 центнер үбһэ абаа юм. Хоёрдохи отделенидэ Гончик Будацыренов гансаараа 75 гектар газар даажа абаад, га бүхэнһөөнь 25 центнер үбһэ хуряаһан байна.

Һүүлэй жэлнүүдтэ манай колхозойхид пропашной ургамалнуудые ургуулха газараа һайнаар үтэгжүүлдэг, илангаяа тэндээ шэбхэ гаргадаг болоо. Хэнэйшье мэдэһээр, бүхыдөө таригдадаг 700 гектар кукурузын газарта бултандань шэбхэ ехээр зөөхын аргагүй ааб даа. Тиигэбэшье заримандань шэбхэ, минеральна үтэгжүүлгэ оруулжа, энэ жэлдэ гектар бүриһөө 163 центнер ногоон намаа абаабди. Манай бэрхэ кукурузашан В. В. Кожевников 120 гектар газарай га бүхэнһөө дунда зэргээр 228 центнер кукурузын ургаса хуряагаа юм.

Колхозой үнинэй механизатор И. И. Бакланов даажа абаһан 50 гектар газарайнгаа га бүхэнһөө 95,2 центнер хартаабха ургуулаа.

Эдэ жэшээнүүд юу харуулнаб гэхэдэ, һайнаар үтэгжүүлээд, илангаяа наг шэбхэ ехээр гаргаад байхада, уһалагдадагшьегүй газарһаа тогтууритай һайн ургаса абтаха байна бшуу. Шэбхын шэмэ абаһан газар ондоол ха юм даа.

Г. АБРОСИМОВ.
Хяагтын аймагай «Дружба» колхозой ахамад агроном.

ХҮДӨӨ АЖАХЫН ШЭНЖЭЛЭЛ

МАЛШАДАЙ АЖАЛАЙ 10 ҺАРЫН ДҮН

Юһэдэхи табан жэлэй арбан һара үнгэрөө. Республикымнай колхоз, совхозуудай малшад энэ үедэ адууһа малайнгаа тоо толгой олошоруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ, гүрэндөө мал ажалай продуктнуудые худалдаха түсэбөө дүүргэхэ талаар зарим тэды амжалтануудые туйлаһан байна.

Арбан һарын туршада бэлэдхэлэй пунктнуудта 51.903 тонно **мяхан** тушаагдажа, жэлэй түсэб 76 процент дүүргэгдээ. Энэ үедэ Ахын аймагай ажахынууд, заһаһа олзоборилдог колхозууд, шубуунай фабриканууд, «Скотимпорт» трестын предприятинууд гүрэндэ мяха тушааха жэлэйнгээ түсэб болзорһоо урид дүүргэжэ шадаа. Мүн Захааминай, Сэлэнгын, Улаан-Үдын, Яруунын, Баунтын аймагууд гүрэндэ мяха худалдалгаар түрүүлжэ ябана.

Гэхэтэй хамта, гүрэндэ мяха тушаалгаар гээгдэжэ, республикаяа гэдэргэ татажа ябаһан ажахынууд, аймагууд бии. Хэжэнгын, Хойто-Байгалай, Зэдын аймагуудай ажахынууд энэ түсэбөө һаял хахадлаад байнхай. Хяагтын аймагай Ехэ-Нугын, Мухар-Шэбэрэй аймагай «Одон», Сутайн, Хурамхаанай аймагай Аргатын, Хэжэнгын аймагай Худанай, Загаһатын, Зэдын аймагай Борьёогой совхозууд гүрэндэ мяха тушааха жэлэйнгээ түсэб миил 31—47 процент дүүргээ. Жэлэй үлөөшэ һарануудта малаа һайса шахан таргалуулжа, гүрэндэ мяха худалдаха түсэб заабол дүүргэгдэхэ ушартай.

Энэ жэлэй үнгэрһэн арбан һарада гүрэндэ 119 мянга гаран тонно **һүн** тушаагдажа, жэлэй түсэб 88 процент дүүргэгдээ, нёдондоной энэ үеынхиһөө 1.198 тонно һүн ехэ худалдагдаа. Гүрэндэ һү тушааха жэлэй түсэбөө Ахын аймаг, заһаһа олзоборилдог колхозууд сүм дүүргээ. Хойто-Байгалай аймаг һүүлэй мэдээгээр энэ түсэбөө мүн лэ дүүргэнхэй.

Октябрь һарада республикын колхоз, совхозуудай үнеэн бүриһөө 92 килограмм һүн һаагдаа гэхэ гү, али урда жэлэй энэ һарынхиһаа 7 килограммаар бага болоно. Бүхыдөө арбан һарада үнеэн бүриһөө 1617 килограмм һүн абтаа. Кабанскын аймагай ажахынууд энэ үедэ үнеэн бүриһөө 2123 килограмм һү һаажа, республика дотороо эрхимлэжэ ябана.

Гэхэ зуураа, үнеэдэйнгээ һүнэй ашаг шэмые нёдондонойхиһоо доошонь оруулһан, гүрэндэ һү худалдаха жэлэйнгээ түсэб дүүргэлгэдэ хангалтагүйгөөр хандажа байһан аймагуудай тоодо Зэдын, Улаан-Үдын, Түнхэнэй, Яруунын, Баргажанай аймагууд ороно.

Республикамнай бүхыдөө 74.418 центнер **ноохо** гүрэндөө тушаажа, жэлэйнгээ түсэб 105 процентдэ хүргөө, нёдондонойхиһоо 840 центнер ехээр худалдаа. Гүрэндэ ноохо тушааха жэлэйнгээ түсэб бүхы аймагууд дүүргэжэ шадаа.

Колхоз, совхозуудай **шубуушад,** шубуунай фабрикануудай коллективүүд амжалтатайгаар ажаллажа байна. Энэ үедэ гүрэндэ 83.219 мянган үндэгэн тушаагдажа, жэлэй түсэб 88 процент бэелүүлэгдээ, нёдондоной энэ үеынхиһээ 3.325 мянган үндэгэн, 45 тонно шубуунай мяхан ехээр худалдагдаа. Бэшүүрэй, Загарайн, Мухар-Шэбэрэй, Кабанскын, Хяагтын аймагуудай ажахынууд гүрэндэ үндэгэ тушааха түсэбөө болзорһоонь урид дүүргээ.

Байгша оной арбан һарада 92.780 **тугал** абтаа гэхэ гү, али энэнь нёдондоной энэ үеынхиһөө 759 толгойгоор олон болоно. Кабанскын, Захааминай аймагуудай ажахынууд урда жэлэйхиһээ олон тугалнуудые абажа, гарза багатайгаар түлжүүлжэ байна. Эдэ бүгэдын ашаар эбэртэ бодо малай тоо толгой республикын колхоз, совхозуудта 3 мянга гаранаар олошоржо, үхэрнүүдэй тоо олон болгохо жэлэй түсэб 102 процент дүүргэгдэнхэй.

Зүгөөр үхэр малаа, илангаяа тугалнуудаа үхэл гарзада олоор оруулаагүй һаа, эдэ дүнгүүд бүри дээгүүр байха байгаа. Зүгөөр арбан һарада үхэрнүүдэй 5 процентнь, тэрэ тоодо абтаһан тугалнуудай 13 процентнь гарзалһан байна бшуу. Үхэрнүүдые, тугалнуудые олоор гарзалуулһан аймагуудай тоодо Зэдын, Яруунын, Хяагтын, Мухар-Шэбэрэй, Сэлэнгын аймагууд ороно. Энэмнай колхоз, совхозуудта ехэ хохидол ушаруулна, саашадаа мал ажалай продукци элбэгжүүлхэ хэрэгтэ ехэ һаад хүргэнэ. Тиимэһээ үхэрнүүдэй, тугалнуудай харууһалга, эдеэлүүлгэ һайжаруулжа, малай гарзалха ушарые усадхаха шухала.

Энэ жэлдэ республикын хонишод **720 мянга гаран хурьга** абажа, тэрэнэйнгээ 620 мянга гараниинь томо болгожо байна. Илангаяа Сэлэнгын, Зэдын, Хяагтын, Мухар-Шэбэрэй, Загарайн аймагуудай ажахынууд хони, хурьгадаа олоор гарзалуулһан байна.

Ехэ дутагдалнууд **гахай үсхэбэрилгэдэ** үзэгдэнэ. Бүхы дээрээ гахай олошоруулха түсэб 97 процент дүүргэгдээ, гахайнуудай тоо нёдондонойхиһоо 9 процентээр үсөөрһэн байна. Энэ юун дээрэһээ болооб гэхэдэ, үнгэрһэн үедэ эхэ гахай бүриһөө миил 9,2 поршоонхо абтажа, тэрэнэйнь 19 процент гарзалшоо. Октябрь һарада 5143 гахай, поршоонхо гарзалаа.

Бүхы дээрээ республикын колхоз, совхозууд арбан һарын туршада зуун үнеэн, гунжан бүриһөө 54 тугал, зуун хонин, түлгэ бүриһөө 65 хурьга томо болгоод байна. Энэмнай үшөөл хангалтагүй дүнгүүд гээшэ. Тиимэһээ энэ жэлэйнгээ малай үбэлжэлгые эмхитэй һайнаар үнгэргэжэ, түл түрэсэеэ һайнаар абаха, ехэ малнуудаа бүхыдэнь ороондо оруулха, искусственна аргаар үрэжүүлхэ хэмжээнүүд абтаха болоно. Энэ жэлдэ поршоонхо түлжүүлхэ даабари 70 процент дүүргэгдээ. Энэ даабариие Яруунын, Загарайн, Түнхэнэй, Баргажанай аймагууд хангалтагүйгөөр дүүргэжэ байна.

Адуу моридой тоо олошоруулха түсэбөө республикамнай 101 процент дүүргэнхэй. Энэ жэлдэ зуун гүүн бүриһөө 58 унаган абтаа. Адуу моридой тоо олон болгохо түсэбөө Баргажанай, Бэшүүрэй, Захааминай, Кабанскын, Хурамхаанай, Хяагтын, Мухар-Шэбэрэй, Прибайкалиин, Сэлэнгын, Улаан-Үдын аймагууд дүүргээд байна.

Республикын колхоз, совхозуудай малшадай ажалда эгээн харюусалгатай хаһа — үбэлжэлгэ захалба. Энэ жэлэй үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэхэ арга бии. Мүнөө жэлдэ бүхы зүйлэй тэжээл нёдондонойхиһоо нилээд ехээр бэлэдхэгдээ, малай олон байра ашаглалгада оруулагдаа. Олонхи аймагуудта эхэ малда тарига талханай зүйл үгтэбэ. Шэмэтэ тэжээл — силос, сенаж урдынхиһаа ехээр дарагданхай. Тиимэһээ тэжээлээ гамтайгаар, буйлуулан малда үгэбэл, һүрэгүүдээ һайнаар үбэлжүүлхэ, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ гээшэ.

АМЖАЛТАНУУДАЙМНАЙ УГ УНГИ

Мурысөөнэй хумүүжүүлхы үүргэ

Манай Бодонгуудай совхозой 2-дохи отделениин эбэртэ бодо мал шахан таргалуулдаг фермэдэ мүнөө 18 малшад 1.000 толгой үхэр нүүдые шахажа байнхай. Эдэ нүхэднай юһэдэхи табан жэлэй туршада 9.844 центнер мяха тушаагаа. Тиигэжэ түсэбэй ёһоор гүрэндэ мяха тушаалгаяа 5 гаран процентээр үлүүлээ.

Энэ хүсэн түгэс ажал хайшан гэжэ, юунэй ашаар туйлагдаа гээшэб гэбэл, иимэ байна.

Фермын хүдэлмэришэдэй дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэнхэй. Һара бүриин дүнгүүдээр бидэнэрэй дунда ехэ хөөрэлдөөн болодог. Хөөрэлдөөн дээрэ түрүүшүүлэй ажалай «нюусанууд», тэдэнэй ажалай дүй дүршэл тухай болон бэшэшье асуудалнууд гол һуури эзэлдэг юм. Үгэ андалдалгын һүүлээр түрүүшүүлэйнгээ ажалай дүй дүршэл байра дээрэнь ошожо, мал адуулагша бүхэмнай шэнжэлэн харадаг, танилсадаг.

Юһэдэхи табан жэлэй туршада коллективэй хүдэлмэришэдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй манлайда мал адуулагша Будажаб Данзанов ябана. Коммунист Данзанов табан жэлэйнгээ хубиин түсэб саг болзорһоонь урид бэелүүлэнхэй. Энэ нүхэрнай Цырма һамгантаяа суг ажалладаг. Эдэнэр гэр бүлөөрөө хүдэлжэ эхилһээр үнинэй. Дүй дүршэл ехэтэй болоһон нүхэр Данзанов үбэлэй сагта жэл бүри сүүдхэдээ 900—1000 граммаар малай шэгнүүр дээшэлүүлдэг болонхой. Ажалайнь амжалтануудай оньһон арга юун бэ гэжэ һурабалтнай, «юун тиимэ хүнһөөл һаа ондоогоор хүдэлхэ һэн гүб даа» гэхэ. Үсөөхэн үгөөр Б. Данзановай ажал хүдэлмэри тухай хэлэбэл иимэ: «Энэ хүн ёһотойл ажалша бэрхэ хүн. Оролдосотой, үнэн зүрхэнһөө хүдэлдэг». Тэрэнэй хажуугаар дүй дүршэлтэй ха юм. Нүхэр Данзанов малаа тусгаар нэгэ сагта тэжээлэй ехэ багыень бодожо үзөөд, гуримтайгаар хооллуулдаг. Юрэдөө. зариманиие харадаш үглөөгүүр ехэ хоол үгөөд, үдэрынь огтошье эдеэлүүлхэгүй. Гадна, нэгэ клеткэ соохи малаа томо жэжээрнь, эрэ эмээрнь илгадаг. Энэнь ехэ зүб. Юуб гэхэдэ, нигэжэ илгаагүй һаа, жэжэ малынь өөдэлсэ муутай байха жэшээтэй.

Нүхэр Данзановай бүлын хажуугаар Н. Очирова З. Базарова хоёр яһала һайнаар ажаллажа, үбэлэй сагта сүүдхэдээ 800—900 граммаар малай шэгнүүр нэмээдэг байна. Эдэнэр баһал дүй дүршэлтэй мал адуулагшаднай.

Эдэ нэрлэгдэһэн түрүүшүүлэй ажалай «нюусанууд» бүхы фермымнай хүдэлмэришэдэй табан жэлэй түсэб дүүргэлтэдэ туһалаа гэхэдэ алдуугүй.

Социалис мүрысөөнэй ёһо гуримуудта урмашуулгада горитой анхарал хандуулагдадаг. Жэшээлхэдэ, һарын туршада сүүдхэдээ 500 грамм нэмээхэ уялгаяа дүүргэһэн адуулагша 600 граммда хүргэбэл, 30 түхэригөөр, 700 граммай түлөө 40 түхэриг мүнгэн шанда хүртэдэг.

Социалис мүрысөөнэй нүлөөгөөр бидэнэр фермэдээ (фермэдэмнай хүдэлмэришэд хоёр хоёроороо ажалладаг) суг хүдэлдэг хүнүүдые тааража, үгээ ойлголсожо ажаллажа шадаха гү гэһэн арга боломжодо анхаралаа табидаг болонхойбди. Юуб гэхэдэ нэгэнииинь нүгөөдынгөө хэжэ байһан ажалда тааруу бэшээр хандаха болоо һаань, тэдэнэрэй ажалынь урагшагүйдэхэ ха юм. Манай һанахада, бүлөөрөө хүдэлһэн зон хэнһээшье түрүүн амжалтануудые туйлаха байна. Жэшээнь, манай фермын түрүүшүүлэй зэргэдэ Данзановай бүлэ. Тиимэһээ саашадаа, бидэнэр суг хүдэлхэ зонуудые ехэ бодомжотойгоор шэлэхэ ёһотойбди.

Манай фермынхидэй туйлалтанууд үшөө нэгэ эхи үндэһэтэй. Юуб гэхэдэ, нёдондо малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ зорюулагдан, тэжээл буйлуулгын цех баригдаа. Тиигэжэ һолоомо, үбһэ, силос хэршээд, малдаа үгэжэ эхилээбди. Энэ сагһаа хойшо малай шэгнүүр эли бодо нэмэжэ захалаа. Мүнөөшье жэлдэ малайнгаа хоол һайжаруулхын тулада нэрлэгдэһэн тэжээлэй хубида талха нэмэхэмнай. Эндэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй, ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй хүсөөр, ябуулгаар тэжээл бэлдэлгын цех хүсэндөө оруулагдаһан байна. Гадна, байгша ондо 240 толгой малай оньһожоруулагдамал байра баригдаа. Энэнэй урда жэлнүүдтэ мал үйтан, муу байрада байлгагдадаг һэн.

Эдэ бүхы дурсагдаһан хэмжээ ябуулгануудай ашаар КПСС-эй XXV съездые ажалай бэлэгүүдээр угтахын түлөө социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, Шанагымнай мал шахан таргалуулагшад толгой бүхэнэй шэгнүүр 360 килограммһаа бага бэшээр гүрэндэ тушаахын түлөө сүүдхэдээ дунда зэргээр толгой бүриин шэгнүүр 800 граммаар нэмээхэ гэһэн социалис уялгануудые абанхай шармайн ажаллажа байна. Фермэмнай үбэлэй хаһада бэлэн болгогдонхой. Һолоомо, үбһэн зөөгдэнэ. Тиигэжэ 600 центнер үбһэн, 1.000 центнер һолоомо фермын хашаа соо оруулагданхай. 450 тонно силос дарагданги. Малаймнай байранууд дулаалагдажа, хуу булта заһагданхай.

В. ЦЫДЕНОВ.
Бодонгуудай совхозой 2-дохи отделениис эрхилэгшэ.

ЭХЭНЭРНҮҮДЭЙ БРИГАДА

«Бурятцелинстрой» трестын 173-дахи оньһожоруулагдамал-нүүдэл колоннын коллектив түргэнөөр, һайн шанартайгаар барилга хэжэ, хүдөө ажалшдай эрилтые һайнаар хангаха гэжэ эрмэлзэнэ. Эдэнэр партиин XXV съездэ зорюулан дээшэлүүлэгдэһэн уялга абаад, эршэтэй шангаар хүдэлжэ байна. М. С. Черняевагай даадаг бригадын хүдэлмэришэд шэнээр баригдаһан гэрнүүдэй дотор талын хүдэлмэри һайн шанартайгаар хэжэ, бэшэнэй дундаһаа эрхимлэнэ.

Энэ түрүү коллектив Доодо-Ивалгада баригдаһан 400 эбэртэ малай оньһожоруулагдамал фермын дотор талын хүдэлмэри хэжэ байна. Эдэнэр даабаряа 15—20 процентээр үлүүлэн дүүргэжэ, абаһан уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: М. С. Черняевагай бригадын гэшүүд (Зүүн гарһаа) А. Варфоломеева, Т. Харламова, бригадир М. С. Черняева, Г. Бурлакова, Л. Никулина гэгшэд хөөрэлдэжэ байна.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

АЖАЛААР ТУЙЛАГДАҺАН АМЖАЛТА

XXV КПСС-эй съездын хүндэлэлдэ

Нүүрһэ нээмэл аргаар малтан абадаг Бага-Холбоолжоной уурхайн коллектив шулуу нүүрһэ малтан абаха табан жэлэйнгээ түсэб дүүргэһэн тухайгаа 1975 оной апрель соо элидхэһэн юм. Коллектив һаяхан ажалай шэнэ амжалта туйлаба. Нүүрһэ малтан гаргаха энэ жэлэй түсэб үлүүлэн дүүргэгдэв.

Коллектив энэ жэлдэ түрүүшынхеэ 950 мянган тонно шулуу нүүрһэ малтаа. Энэнь социалис уялгаар хараалагдаһандаа 30 мянган тонноор үлүү ехэ юм. Түсэбһөө гадуур малтан абтаһан шулуу нүүрһэнэй 90 процентнь ажалай бүтээсэ дээшэлүүлһэнэй ашаар абтаһан байна.

Уурхайн директор И. Даржаевай доро толилогдоһон материал дотор коллективэй ажал хэрэг тухай хэлэгдэнэ.

Манай коллектив политическэ ба ажалай тон ехэ дэбжэлтын оршон байдалда ажаллана. Уурхайн участогуудай, бригадануудай хоорондо, хүдэлмэришэдэй дунда КПСС-эй XXV съездын хүндэлэлэй социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Мүнөө үедэ мүрысөөндэ оролсоогүй экскаваторнууд болон тепловозуудай нэгэшье экипаж, нэгэшье хүдэлмэришэн байхагүй гэжэ хэлэхэдэ алдуу болохогүй.

Горнягууд түсэбтэ табан жэлэй түгэсхэхы жэлэй даабари болзорһоонь урид дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур 50 мянган тонно нүүрһэ малтаха, ажалай бүтээсые 1,6 процентээр дээшэлүүлхэ, продукци худалдаха даабаряа 100 мянган түхэригөөр үлүүлхэ гэһэн социалис уялга абаһан юм. Энэ бүхы хараа зорилгонуудаа бодото дээрэнь бэелүүлхын тула манай эбтэй эетэй коллектив үсэд шангаар тэмсэнэ. Бии байгаа арга боломжонуудаа хүсэдөөр хэрэглэжэ, оньһон техникээ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха гэжэ эрмэлзэнэ.

Байгша оной даабари бүхы дээрээ үлүүлэн дүүргэгдэв, продукци худалдаха даабари 363 мянган түхэригөөр үлүүлэгдэв. Уурхайн хүдэлмэрилэгшэд нүүрһэ ашажа захигшадта ябуулха түсэбөө 102,8 процент дүүргэв. Энэмнай үнгэрэгшэ жэлэй хэмжээтэй сасуулхада 17,7 процентээр дээшэ болоно бшуу. Түсэбһөө гадуур 17 мянган тонно нүүрһэ захигшадта ябуулагдаа.

Манай уурхайн коллектив нүүрһэ малтаха түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэһэнэйнгээ ашаар финансово-экономическа түсэбүүдээ жэншэдгүй дүүргэжэ шадаа. Жэшээлхэдэ, малтагдаһан тонно нүүрһэнэй үнэ сэн 29 мүнгөөр хямдаруулагдаа. Жэлэй эхинһээ хойшо салин хүлһэнэй фондын талаар 93 мянга шахуу түхэриг алмагдаа.

4 экскаваторнуудай экипажнууд, мүрысэжэ байһан 50 хүн коммунис ажалай коллективэй ба ударнигай нэрэ зэргын түлөө тэмсэнэ. Мүнөө А. Бабыкин, П. Коновалов, П. Балалаешников гэгшэдэй эрхилдэг экскаваторнуудай экипажда коммунис ажалай бригадын үндэр нэрэ зэргэ, 52 хүдэлмэришэдтэ коммунис ажалай ударнигай нэрэ зэргэ олгогдоод байна.

Анатолий Яковлевич Годдяцкиин хүтэлбэрилдэг нэгэдэхи участогай горнягууд социалис мүрысөөндэ илангаяа һайн үрэ дүн туйлаа. Участогай хүдэлмэришэд нүүрһэ малтаха халаан бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэнэ. Жэшээлхэдэ, машинистнүүд П. Коновалов, Г. Покацкий, А. Шевченко гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг экипажнуудай коллективүүд халаанайнгаа даалгабари 25—30 процентээр үлүүлнэ. Дүй дүршэлтэй инженер, коммунист М. Д. Власовай хүтэлбэрилдэг хоёрдохи участогаархин мүн лэ һайн үрэ дүн туйлана.

Энэ участогай хүдэлмэришэд ажалайнгаа бүтээсые 116,2 процентдэ хүргөө. Мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ахалагша машинистнүүд Анатолий Кузьмич Шевченко, Александр Григорьевич Бабыкин гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг экскаваторнуудай экипажнууд ябана. Шевченкын хүтэлбэрилдэг экипаж юһэдэхи табан жэлэй түсэбые байгша оной мартын 5-да дүүргэһэн, Бабыкинай экипаж — августын 6-да дүүргэһэн байна. Ф. Н. Бакшеевэй хүтэлбэрилдэг алхалдаг экскаваторай коллектив халаанайнгаа даабариие 30 процентээр үлүүлэн дүүргэнэ. Уурхайн бэшэшье олон хүдэлмэришэд амжалтатай һайнаар хүдэлмэрилнэ.

Уурхайн коллективэй абаһан социалис уялганууд соо ажалай гаргаша бага болгохо, бүтээн гаргадаг продукциин шанар һайжаруулхэ, горно техникые бодомжотойгоор, дүүрэн хүсэн соонь хэрэглэхэ асуудалнуудта гол анхарал хандуулагдаһан байна. Илажа гарахын тулада гансал ажалай бүтээсые, социалис уялгануудаа үлүүлэн дүүргэхэ бэшэ, мүн үшөө хэдэн шухала зүйлнүүд бэелүүлэгдэдэг.

Шадабари, мэргэжэл өөрөө ерэдэг бэшэ даа. Үни удаан саг соо үсэд шангаар ажаллаһанай, нүхэдэйнгөө ажалай түрүү онол арга халан абаһанай, туйлаһанаа жэшэжэ сасуулһанай, нүхэд ёһоор харилсан туһалалсаһанай ашаар лэ мүртэй, энэ гэхэ юумэн туйлагдадаг. Тэрэшэлэн хүдэлмэришэдые моральна талаар урмашуулха гээшэ айхабтар ехэ удхашанартай. «1973 оной социалис мүрысөөндэ илагша» гэһэн тэмдэгээр 94 хүн, 1974 ондо энэ хүндэтэ тэмдэгээр — 44 хүн шагнагдаа. 1975 ондо 60 хүн шагнагдахаар зууршалагдаа. Байгша ондо табан түрүүшүүлнай Ажалай алдар солын орденоор шагнагдаһан байна.

Манай коллективэй ажабайдалда эдэ асуудалнууд яажа бэелүүлэгдэнэб? Бригаданууд болон участогуудай хоорондохи социалис уялганууд, договорнууд бултанай хараха газарта үлгэгдэнхэй байдаг. Шахтын профсоюзай комитет социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые һара бүри гаргадаг, туйлаһан амжалтын болон гээгдэлэй шалтагаануудые алишье талаһаань хаража, шүүмжэлэн үзэдэг заншалтай. Илажа гарагшадта Улаан туг гү ,али вымпел барилгатайгаар шангай һууринууд олгогдодог байна. Нэгэдэхи һуури эзэлһэн участок, бригада мүнгэн шанда хүртэдэг. Мүрысөөнэй ябаса тухай дүнгүүдэйнь согсолюгдоһоной һүүлээр бригаданууд болон участогуудта соносхогдоно.

Уурхайда ажалай түрүү дүй дүршэлэй һургуули байгуулагданхай. П. В. Балалаешников, П. И. Коновалов гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг түрүү коллективүүд энээниие толгойлно. Энэмнай хүдэлмэришэдые мэргэжэл шадабарида, түрүү онол аргада һургаха гэһэн удхатай.

Бага оньһожоруулалгын хэрэгсэлнүүдэй, мүн һайжаруулагдамал зэр зэмсэг, түхеэрэлгэнүүдэй дуталдадаг дээрэһээ боложо ажалай бүтээсын ургалтын һэтэтаха ушар үзэгдэдэг байһан юм. Бии байһан энэ дутагдалнуудые усадхаха талаар уралан нарижуулгын 47 дурадхал оруулагдаа. Тэдэнэйнь 42-ынь баталан абтажа, үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдээд, жэлдээ 34,2 мянган түхэригэй алмалта хэхэ арга боломжо олгуулна. Е. К. Шевченко, А. К. Шевченко, А. К. Храмов, В. П. Мурашкин, В. И. Пономарев, Г. Д. Горбунов, А. Г. Дедюхин гэгшэд эрхим уралан нарижуулагшад гэжэ тоологдоно.

Социалис мүрысөөндэ туйлагдаһан амжалтануудай хажуугаар манай ажалда һаад ушаруулдаг эмхэр, шэмхэр дутуу дундануд үзэгдэнэ.

Хүдэлмэриин сагые гамнаха, алмалта туйлаха гэжэ барандаа тэмсэдэг болоодүй байнабди. Алдагдаһан тонно, килограммууд болон [...] гүүдые, минута, секунд[...] дые нарилан тоолоно [...] һураагүй гээшэ хаба[...] гадирнууд, түрүү хүд[...] шадые урижа, һарын [...] талай хүдэлмэриин [...] дые гаргаха багта, [...] нүүд һайн бэлэдхэ[...] үнгэргэгдэнэгүй. А[...] абаһан уялгануудаа [...] татайгаар дүүргэхын [...] таатай зохид эрх[...] хангаха талаар проф[...] комитет эмхидхэхы [...] хүсэд хэрэглэнэгүй.

Экскаваторнуудай [...] сохо, хүдэлмэриин саг[...] баримтануудшье ха[...] үзэгдэдэг. Энэмнай [...] хэлэй-техническэ [...] нуудаар, хэхэ ажалай [...] шэлэн хүдэлмэриин [...] бэлдэдэгүй байһан[...] хёолдодог шуу.

Зарим тэды дутуу [...] нуудай байбашье, бид[...] тиин XXIV съезд[...] алта» малтагшадай ур[...] биһан зорилгонуудые [...] тэй түрэтэйгөөр [...] шадаха байһандаа ур[...] бди. Манай түрүүшүүл [...] Шевченко, П. И. Коно[...] П. В. Балалаешников, [...] Бабыкин, Г. С. По[...] Г. С. Айсуев, Б. Д. Б[...] нов болон бусадай ба[...] дүршэл, зохёохы ух[...] дол социалис мүрысө[...] үргэнөөр дэлгэр[...] үүсхэлшэдэй шадабари[...] лай онол аргые хү[...] шэн бүхэндэ ойлгуул[...] гэсхэхы жэлэй да[...] болзорһоонь урид ду[...] дэмнай туһалха байн[...]

«Мүнөөдэр үсэг[...] хиһөө һайнаар. үглөөд[...] нөөдэрэйхиһөө һайнаар [...] дэлхэ гээшэ манай [...] коллективэй нангин [...] болонхой. КПСС-эй [...] съездые нэрэтэй [...] гоор, ажалай эрхим бэ[...] тэйгээр угтаха гэһэ[...] зүрхэнэй халуун эрм[...] тэйгээр бүхы совет хү[...] ажаллажа байһан үед[...] уурхайнхид өөһэдын [...] дэр бүтээсэтэ ажала[...] гэмэ жэшээ харуул[...] тые оруулхал байха.

И. ДАРЖ[...]
Бага Холбоо[...] уурхайн дирек[...]

АХАЛАГША ҺААЛИШАН

1972 ондо Балагтын һү һаалиин фермын коллективтэ СССР-эй Хүдөө ажахын министерствын Хүндэлэлэй грамота, 1.000 түхэриг шантайгаар барюулагдахадань, энэ коллективэй ажалша бэрхэ, урагшаа һанаатай байһаниинь бултанда мэдээжэ болоо һэн. Энэ үндэр сэгнэлтэ фермын һаалишадые үшөөшье ехэ амжалтануудта зоригжуулаа бэлэй. 1973 ондо тус фермын ахалагша һаалишан Бомбой Дашеевна Сыренова үнеэн бүриһөө 899 литр һү һаажа, «Аймагай эрхим һаалишан» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Хойто жэлынь коллективэйнь ба өөрынь ажалые үндэрөөр сэгнэжэ, КПСС-эй райкомой болон аймгүйсэдкомой Хүндэлэлэй грамота, алтан час бэлэгтэйгээр барюулагдаа һэн. Мүн ВДНХ-гай бронзо медаль ба мүнгэн шанда хүртэбэ.

Бомбой Дашеевна совет үедэ түрэһэн, үдэһэн жаргаланта һайхан намтартай юм.

Гэбэшье, һаял арба хүрэжэ ябахадань, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайн эхилжэ, Бомбойдо һургуулидашье һураха арга олдобогүй. Эсэгынь сэрэгэй албанда татагдахада:

— Зай. Бомбой, шимнн һургуулияа орхихо болоболши даа. Харана ха юмши, колхозоймнай бурууннууд эзэгүй ябана, — гээд хүгшэн эжынгээ хэлэхэдэ, малшан болохоёо зүбшөөгөө һэн.

Тэрэнһээ үндэһэлэн, Бомбой Дашеевна ажал хэжэ, аймагтаа хүндэтэй хүнүүдэй нэгэн болоо.

1946 ондо залуу басагандa һаалиин үнеэд даалгагдаба. Комсомол басаган зоной найдабари харюулха байха гэжэ колхозой правлениин этигээ ха юм. Һаалишан болоһоор Бомбой Дашеевна 29 жэл хүдэлбэ.

Би энэ һаалишанай ажал хэрэгээрнь һонирходог, уулзахал бүреэ хөөрэлдэхые оролдодог һэм. Нэгэтэ Бомбой Дашеевнагай оор тухайгаа бэшэ, харин суг ажалладаг нүхэд тухайгаа тон омогорхонгёор хөөрэн һууxадань, тэрээниисынь нютагай радиогоор дамжуулаа һэмди.

— Урид һарлаг үнеэдые һаагша һэм. 11-дэхи жэлээ хайнаг фермэдэ ажалланаб. Хайнаг мал дошхон дорёо, абаһаар лэ хүн бүхэн тэрэниие һаажа шададаггүй юм. Һарлаг угаа дахажа, һүниинь ехэ тоһолиг, манай нютагай эрхэ байдалда тон таараһан. Эзэээл танижа абабал, һаахада һайн мал. Ахалагша һаалишанаар томилогдоһоор 4 жэл болобоб. Һаалишанай ажал хүндэл байна. Теэд, хаанашье, ямаршье ажалда хүдэлхэдэ нэн түрүүн өөрын оролдолго хэрэгтэй даа. Байгша оной эхиндэ «Улаан Аха» колхозой һаалишад үнеэн бүриһөө 1.000 литр һү һааха гэһэн үүсхэл гаргажа, аймагай бүхы һаалишадта хандаһан байгаа. Тэрэ хандалгыень бидэнэр һайшаан дэмжээ һэмди. Абаһан уялгаяа дүүргэхэ — манай гол зорилго болоно бшуу,— гээд Бомбой хөөрэбэ.

Аймагай түрүү һаалишан хэлэһэн үгэдөө хүрөө. 9 һарын дүнгүүдые согсолходо, үнеэн бүриһөө 1.222 литр һү һаажа, жэлэйнгээ уялга 128,5 процент дүүргэбэ (Уялгань — 950 литр байгаа юм). Үнеэн бүриһөөнь тугал абтаад, бүрин бүтэнөөр түлжүүлэгдээ. Энэ хадаа ажалай ёһотойл ехэ амжалта ха юм. Бүхы дээрээ тус фермын һаалишад жэлэйнгээ түсэб 9 һарын хугасаа соо 89,6 процент дүүргээ. Фермын үниинэй һаалишан Сэпил Сандыковна Гармаева үнеэн бүриһөө 838 литр һү һаажа, жэлэйнгээ уялга 98,3, Галина Габанова 93 процент дүүргэбэ. Жэлэй дууһатар үшөө 2 һара үлөө. Энэ хугасаа соо абаһан уялгаяа амжалтатай дүүргэхэнь дамжаггүй.

Б. Д. Сыренова С. С. Гармаева хоёр һаалишадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ, аймагай «Малшан» газетын Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдээ, үнэтэ бэлэгүүдээр шагнагдаа һэн.

Һаалишанай ажал хүндэ. Теэд ахалагша һаалишанай ажал үшөөшье ехэ харюусалгатай. Ажалаа зүб мүрөөр эмхидхэхэ, бусад һаалишадаараа үгэ хүүрээ ойлголсожо, нэгэ хүн мэтэ хүдэлгэхэ, һаалишадһаа һү тушаажа абаха, гэхэһээ эхилээд, ажал олон юм. Гансашье хооһон тоонуудай түлөө тэмсэхэ бэшэ, харин шанар һайнтай продукци үгэхөөр бии байгаа арга боломжонуудаа элсүүлхые оролдоно. Бомбой Дашеевна жэл бүри эрхим шанартай тоһо гүрэндэ тушаадаг юм. Һаалишадайнгаа дунда ойлгуулалмжын хүдэлмэри ябуулангүй, түсэбэй дүүргэлтын хойноһоо шармайнгүй өөрынгөө ажал хараад лэ, байбал, юун бүтэхэб даа!

Зунай үедэ ехэ һүнэй түлөө тэмсэхэдээ фермын коллектив аяар холын Буурал—Моритын бэлшээридэ гарадаг юм.

Тэндэ һара шахуу байгаад, бэлшээриингээ муудажа эхилхэдэ, үшөө 6—7 километр дээшээ, Тиисэ голоо үгсэн, түргэн уһата Сагаан-Голдо ошодог. Иигэжэл эдэнэр ажалаа зүбөөр эмхидхэн, бэлшээриеэ һэлгэжэ байгаад ехэ һүнэй түлөө тэмсэдэг гээшэ. Эдэ бүгэдэ ударидагша хүнэй эмхидхэхы шадабариһаа дулдыдана.

Нүхэр Сыренова ажалай орёо жолоое бусад нүхэдтөө олгожо үгэдэг, илангаяа залуушуулые һурган хүмүүжүүлдэг байна. Аймагай зүблөөн, суглаанда хабаадажа, ажал хүдэлмэри тухайгаа хөөрэдэг эдэбхи үүсхэлэхэтэй нүхэр юм. Аймагай Соведтэ гурба дахин депутадаар һунгагдаа. Ниитын ажалда эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг байна.

Ахалагша һаалишан Б. Д. Сыренова манай аймагай түрүүшүүлэй зэргэдэ хододоо ябалсадаг, нютагаймнай омогорхол болодог шуу. Юһэдэхи табан жэлые ажалай амжалтаар үдэшөөд, түрэл партиингаа XXV съездые нэрэтэй солотойгоор угтахаар урагшаа шармайн, 10-дахи табан жэлэй жасада хубитаяа оруулан ажаллана гээшэ.

О. БАЛДАНОВА.
Ахын аймаг.

СОВЕТ ОРОН ҮРЭЖЭЛТЭ ТАЛЫН ХҮГЖЭЛТЭ

Новосибирскын уһан замай (речной) вокзалай уужам һаруул зал соо областиин хүдөө ажахын выставкэ һаяхан нээгдэбэ.

Новосибирскэ областиин хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд гүрэндэ продукци худалдаха талаар юһэдэхи табан жэлэйнгээ түсэбүүдые болзорһоонь урид дүүргэхын, түрэл партиингаа ээлжээтэ XXV съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсоод, ажалдаа амжалта туйлаһан байна. Областиин хүдөө ажахын ажалшад гүрэндэ ороһо, тариа, мяха, үндэгэ худалдаха табан жэлэйнгээ түсэбүүдые дүүргээ.

Областиин выставкэдэ мал ажалай хүгжэлтэ дүүрэнээр харуулагдана. Эбэртэ малайнь тоо юһэдэхи табан жэлэй туршада 19 мянгаар олошороо. Хэрбээ 1971 ондо жэлдээ 876,4 мянган тонно һү гүрэндэ худалдаһан байгаа һаа, мүнөө жэл 1 миллион тонно һүн худалдагдаха байна. Областиин Карасукска, Колыванска, Ордынска, Маслянинска болон бусад районуудай ажалшад арбадахи табан жэлэй түсэбөөр ажаллажа эхилһээр үнинэй.

Малай үүлтэр һайжаруулһанай, түрүү дүй дүршэл хэрэглэһэнэй, оньһон техникэ үргэнөөр нэбтэрүүлһэнэй ашаар иимэ амжалта туйлагдаа гэжэ выставкын экспонадуудые, фотостендэнүүдые хараһан хүн бүхэн ойлгохо байна.

Машинаар һү һаалгаар 1975 ондо ороной чемпион болоһон, Татарска районой Первомайска малай үүлтэр һайжаруулдаг заводой һаалишан Е. Г. Фрезе, тэрээнтэй сугтаа ажалладаг В. Г. Романенко гэгшэд областиин түрүү һаалишадай зэргэдэ ябалсана. Һаалишан Е. Г. Фрезе үнгэрэгшэ жэлдэ үнеэн бүриһөө 5,715 килограмм, харин В. Г. Романенко 5.625 килограмм һү һаажа абаһан юм. Үнеэн бүриһөө 3.000 гаран килограмм һү һаадаг һаалишадай тоо жэлһээ жэлдэ олошорно. Мүнөө дээрээ 502 һаалишан энэ шатые дабажа гаранхай.

Область дотор мяхан ехээр үйлэдбэрилэгдэдэг болонхой. Мүнөө жэл 220 мянган тонно мяхан гүрэндэ тушаагдахань. Энэ һалбариие промышленна үндэһэ һуури дээрэ гаргаһанай ашаар мяха үйлэдбэрилгэ дээшэлээ, шанарынь һайжараа, үйлэдбэрилһэн продукциин өөрынь үнэ сэн доошолоо. Красноозёрско районой Садовско совхоз энэ талаар ехэ амжалтатай. Эндэ шахан таргалуулгын гүүртые даагша, Социалис Ажалай Герой А. К. Баймуханов болон бусад нүхэдынь үнгэрэгшэ жэлдэ малай толгой бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхэдээ 1.053 граммаар нэмээжэ шадаһан байна. Шахан таргалуулгын гүүртэнүүдтэ ажаллажа, эрхим амжалта туйлагшад жэл бүри олошорно.

Выставкэдэ ерэгшэд нэгэ стендһээ нүгөө стендэ ошожо, гахайшад ба шубуушадай, хонишодой ажал хэрэгээрнь һонирхон танилсана, омогорхоно. Тиигэхэшье ёһотой ха юм даа! 1.300 мянган хүн зонтой Новосибирск хотын ажалшадые хүдөө ажахын продуктнуудаар хүсэд хангахын тула хүдөөгэй ажалшад эрэлхэг зоригмой гоор ажаллана бшуу.

Шубуушадай ажал хүдэлмэриие харуулһан стенд выставкэ харагшадай анхарал татана. Областьдо аяар 2,5 миллион шубуун харууһалагдан дэгжээгдэжэ байна. Үндэгэн ехээр абтадаг болоо. 1970 ондо 186 миллион үндэгэн хүн зондо худалдагдаһан байгаа һаа, 1975 ондо 427 миллион үндэгэн үйлэдбэрилэгдэхэнь. Оньһон техникэ үргэнөөр хэрэглэһэнэй ашаар үндэгэнэй өөрынь үнэ сэн хямдарна. Хэрбээ 1970 ондо нэгэ мянган үндэгэн 65 түхэригтэ болодог байгаа һаа, мүнөө 58 түхэригтэ болоо. 1975 ондо областиин «Птицепром» трест тахяагай үндэгэ, шубуунай мяха худалдаһанай ашаар 13 миллион түхэригэй сэбэр олзо оруулхань. Энээниие наймадахи табан жэлэй һүүлшын жэлтэй сасуулбал, 4.238 мянган түхэригөөр ехэ гээшэ. Шубуу үсхэбэрилхэ, шубуунай мяха ехээр абаха, үндэгэ олоор тушааха талаар шалгарагшад, бэрхэ ажалшад область дотор олон. Искимитскэ районой Тальменскэ совхозой шубуушад Социалис Ажалай Геройнууд В. Е. Дедяева, Г. Г. Дорогина, Черепановска[...] буунай фабрикаһаа З[...] Заборских болон бусад [...] нэй тоодо оролсоно.

Шубуу үсхэбэрилх[...] лаар һалбариин матери[...] үндэһэ һуури жэлһэ[...] дэ үргэдэнэ. Мүнөө ба[...] жа байһан Чикскэ шубу[...] фабрика ашаглалгада [...] лагдахадаа, жэлдээ 220 [...] лион үндэгэ тушаадаг [...] хо юм. Үшөө нэгэ томо [...] комплекс — Евсинскэ[...] буунай фабрика — бар[...] жа байнхай. Энэнь жэ[...] 130 миллион үндэгэ [...] шаадаг байха. Выставкэ[...] рэ табигдаһан фото-зура[...] болон диаграммануу[...] бүхы тоонуудтай, шубу[...] хэбэрилдэг һалбарии[...] шанхи хүгжэлтын хара[...] сэбүүдтэй хүн зонии[...] нилсуулна.

Хүдөө ажахын выст[...] үшөө нэгэ хуби — [...] тиин саад ургуула[...] ажал хэрэг олоной [...] татана. Область дотор [...] 4,5 мянган гектарта [...] жэмэс таригданхай. [...] жэлдэ 3.500 тонно үрэ [...] мэс гүрэндэ туша[...] Бочкаревско совхоз[...] ургуулагшад. [...] үрэ жэмэс тушааһан[...]

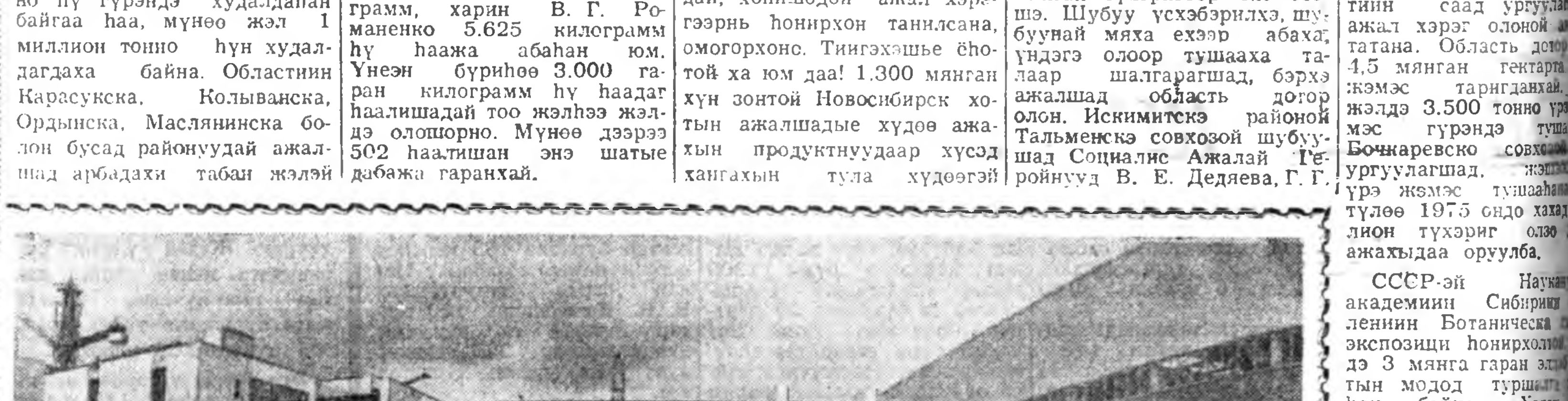

1976 ОНОЙ АПРЕЛИИН ТҮСЭБӨӨР

Түмэр замай Улаан-Үдэ станциин коллектив байгша оной ноябриин 1-дэ табан жэлэйнгээ даабари дүүргэһэн тухайгаа элидхэбэ. Вагонуудта ашаан түргэнөөр ашагдана, буулгагдана. Вагонуудта ашаа ашаха даабари 1,8 процентээр үлүүлэгдээ. вагонуудай миин байха саг 3 процентээр хороогдоо. Ажалай бүтээсэ хараалагдаһан түсэбһөө 0,4 процентээр дээшэлүүлэгдэбэ.

Ажалаа зүбөөр эмхидхэжэ шадаһан дээрэһээл эдэнэр иимэ һайн үрэ дүн туйлаа гэжэ хэлэлтэй. Вагонуудые бүридхэгшэд А. К. Дружинин, М. Л. Сумко, Г. Н. Брянский гэгшэд ажалдаа харюусалга ехэтэйгээр хандана. Эдэнэй оролдосотой бэрхээр хүдэлһэн дээрэһээл вагонуудай миин байха саг хороогдоно ха юм. Энэ түрүү хүдэлмэрилэгшэд мүнөө 1976 оной апрелиин түсэбөөр хүдэлжэ байнхай. Улаан-Үдэ станциин коллектив партиин XXV съездэ зорюулан дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абаад, тэрэнээ бодото дээрэнь бэелүүлнэ.

М. СОЛОМЕННЫЙ.

АЗЕРБАЙДЖАНАЙ ССР. Баку хотын ажаһуудалай кондиционернүүдэй заводһоо түрүүшын продукциин гараха болзор дүтэлөө. Мүнөө үедэ барилгань түлэг ябажа байна. Цех доторхи механизмууд болон түхеэрэлгэнүүдынь тодхогдожо дүүрэхэнь. Энэ заводой гол корпус 75 мянган дүрбэлжэн метр талмай эзэлэнхэй. Олохон станогууд болон хабсаралгын линн бэлэн болонхой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: заводой нэгэ участок.

ТАСС-ай фотохронико.

1975—1976 онуудай һуралсалай жэлдэ бэлдэхэ талаар Буряадай республиканска управлениин техническэ мэргэжэл олгодог һуралсалай зургаануудай дунда үнгэргэгдэһэн социалис мүрысөөнэй дүнгүүд гаргагдаа. Техническэ мэргэжэл олгодог һуралсалай эмхи зургаануудай хүдэлмэриие һайжаруулха, тэдэнэй материально-техническэ баазые бэхижүүлхэ, һуралсалай шэнэ жэлдэ бэлдэхэ талаар техническэ мэргэжэл олгодог һуралсалай эмхи зургаанууд, республикымнай олониитэ абаһан социалис уялгаяа дүүргэжэ, горитой хүдэлмэри хэбэ гээд. Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет, профессиональна союзуудай областной Совет тэмдэглээ.

Үнгэрэгшэ 1974—1975 онуудай һуралсалай жэлэй турша соо һуралсалай 34 кабинедүүд байгуулагдаһан, түхеэрэлгэнүүдээр хангагдаһан байха юм. Лабораторно-практическа хэшээлнүүдые үнгэргэхэ 10 мастерской байгуулагдажа, тусхай түхеэрэлгэнүүд тодхогдоо, харуулан ойлгуулха хэрэгсэлнүүд табигдаа. Эдэ хэрэгүүдтэ 150 мянган түхэриг мүнгэн гаргашалагдаа.

Социалис мүрысөөнэй дүнгүүдээр Улаан-Үдэ хотын техническэ мэргэжэл олгодог 21-дэхи училищи нэгэдэхи һуурида гаража, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, профессиональна союзуудай областной Соведэй дамжуулгын Улаан тугта, хоёр мянган түхэриг мүнгэн шанда хүртөө.

Хоёрдохи һуурида Улаан-Үдэ хотын техническэ мэргэжэл олгодог 15-дахи училищи гаража, мянга табан зуун түхэригөөр шагнагдаа. Улаан-Үдэ хотын техническэ мэргэжэл олгодог 8-дахи училищи гурбадахи һуурида гаража, мянган түхэригөөр шагнагдаа.

Һуралсалай кабинедүүд болон лабораторинуудые түхеэрэлгэнүүдээр хангалгада, хамтын байрада байдаг һурагшадай, ажаһуудалай эрилтэнүүдые хангалгада тус шангууд хэрэглэгдэхэ юм.

ХҮҮГЭДЭЙ АМАН ЗОХЁОЛ

лэхэдэ, хамагай һүүлдэ «абаахай» гэжэ нэрэдэ хүртэгшэ «шоно» болодог байгаа.

НААДАНАЙ УДХЫЕ иимэ дэлгэрэнгыгээр дурдаһан ушар юуб гэхэдэ, тус наадан хүүгэдэй зохёохы шадабарине гэршэлнэ. Энэ наадан бүри урдандаа багашуулай дунда бии болоһон байгаа ёһотой гэжэ багсаахаар. Наһажаал хүндэ багашуулаар адли боложо наадаха, тоололго зохёолсожо байха сүлөө хаанаһаа олдохо һэм.

Тоололгые газаа талаһаань ажаглаад үзэхэдэ, **холбоо үгэнүүдэй** һубаряан шэнги: **годин хорхой, Долгор наймааша** г. м. Гэбэшье анхан **тоололго** зохёоһон бишыхан **хүнэй мэргэн** бодолые гайхамаар юм. Нээрээшье, «шоно тарбагашаалгын» тоололго хадаа арба хүрэтэр **тоолоһон тоогой нэрын** толгойе дууряалган зохёогдоһон холбоо үгэнүүд бэшэ аал? **Ганса-годин, хоёр-хорхой, гурбан-гутал,** дүрбэн **дүтэл,** табан-Табхай, зур**гаан-зурааша,** долоон-Дол**гор, найман-наймааша, юһэн-Югөөрхэй, арбан-абаахай.**

Энэ тоололго хэзээ бии болоһон хаб? Тухайлхада, Буряад орондо буддын шажанай дэлгэрһэн хойно, мүн ородуудай ерэһэн хойно тус наадан мүндэлөө ёһотой. Юуб гэхэдэ, **Долгор** гэжэ нэрэ хадаа түбэд үгэ, «Сагаан Дара эхэ» гэжэ оршуулагдадаг (Ц. Б. Цыдендамбаев. «Бурятские исторические хроники и родословные» гэһэн номой 506-дахи нюурта харагты).

Дээрэ дурсагдаһан тоололгонууд үхибүүдэй дунда бии болоһон хадаа, хүүгэдэй аман зохёолой зүйлнүүд болоно гээшэ ааб даа. Зүгөөр эдэ зүйлнүүд урданай сагта бии болоһон.

МҮНӨӨНЭЙ БУРЯАД үхибүүд ондоо сагта ажаһуна. Тиимэһээ ондоо, шэнэ удхатай наадан тэдэнэй дурые эзэлнэ бшуу.

Гэбэшье хүдөөгэй үхибүүдэй дунда аман зохёол мүндэлжэл байдаг зандаа гэжэ хүдөө нютагта багшалжа ябахадаа ажаглаһан байнаб. Үхибүүд бэе бэеэ шоглохо доо гү, али ямар нэгэн ондоошье ушарта ёһотой уран үгын шэнжэтэй юумэнүүдые хэлэжэрхидэг лэ.

Нэгэтэ Эгэтын-Адагта (Яруунын аймаг) шагша олон багашуулай наадажа байхые ажаглаа һэм. Тэдэнэй дунда Жаргал гэжэ хүбүүн байгаа. Баһа басагад олон байгаа. Булта һургуулиин наһа гүйсөөдүй үхибүүд һэн. Юугээшье буляалдаа юм, гэнтэ тэдэмни булайгаар хёморолдоод, наадаанииньше дүүрэшэбэ хэбэртэй. Басагахадуудынь гэртээ харижа ябахадаа, тээ саанахана ошоһон хойноо, үгэнүүдээ үе үеэрнь таһалан, иигэжэ ооголодобо:

> **Жар-гал, Жар-гал — жараахай,**
> **Жа-раа мо-дон — ха-лаахай!..**

Хороо бусалһан Жаргал хүбүүхэй басагадай хойноһоо тонтогоолоор шэдээд лэ үлэшөө һэн.

Би тэрээхэн хоёр мүртэй шүлэгхэниине дэбтэр соогоо бэшээд абаа һэм. Намайе юун ехээр гайхуулааб гэхэдэ, толгой холболго, рифмэ гэхэ мэтын уран аргануудые хэрэглэн, дүршэлтэй поэт хүнэй бэшэһэн шүлэг шэнгеэр тэрэ хоёр мүр дуулдаа бшуу. Теэд манай уран зохёолшодой гаргаһан ном соо эдэ мүрнүүдые олохогүйбди. Эдэмнай бишыхан басагадай хамта наадаһан нүхэрөө нэрэ гарган, нюдэ сабшаха зуура зохёожорхиһон мүрнүүд гээшэ. Теэд эдирхэн поэдүүд (суута совет уран зохёолшо, эрдэмтэн **К. И. Чуковский** юумэ ябуулд зохёожорхидог үхибүүдые **поэт** гэжэ нэрлэхээ сээрлэдэггүй байгаа) литературын һургаалтай болоошьедүй, табатай-зургаатай үхибүүдшье һаа, ямар бэ даа, доторой нэгэ таагдаагүй мэдэрэлэй ашаар толгой холбуулан, рифмэлэн шүлэглэбэ бшуу. Тиихэдээ ритм гээшэнь яаха аргагүй эмхитэй. Мүр бүхэнэйнь гурба гурбан үгэтэй. Мүр соохи түрүүшын хоёр үгэ хошоод-хошоод уетэй, гурбадахинь гурбан уетэй. Энэ шанарынь шүлэгые эмхитэй болгоно, тиимэһээ хүнгөөр хэлэгдэнэ. Илангаяа аялгатуулан, шангаар хэлэхэдэ таатай:

> — **Жар-гал, Жар-гал жа-раа-хай...**

1969 оной зун Яруунын аймагай Нарһата һууриида зургаагаа һая гүйсэһэн Түдэб, долоотой Алдар гэгшэд нэгэ айлай газаа футбол наадаабди гэжэ томохон бүмбэгэ үдьхэлжэ, хүлһэ һалһан болотороо гүйлдэжэ байгаа. Тиигэжэ байтараа, Алдарынь ахамһуу юм хадаа булимтархаяа һанаад, Түдэбынь мухоогоо үгтэхэгүйе аһан оролдоод, хоюулан тар-түр гэлдэбэ. Алдарынь нүгөөдэеэ иигэжэ гааруулаа һэн:

> **Түдэб, Түдэб, Түдэбхэй**
> **Түүхэй буузын үнэртэй.**

Иимэ юумэ дуулахадаа, Түдэб атанханаа алдажа, «түүхэй буузын үнэртэй» бэшэ байһанаа баталха гэжэ үйлөөрөө болоо һэн бэзэ. Үнэхөөрөөшье, үхибүүнэй аманһаа гараһаншье бол. нилээдгүй хоротойхон шүлэг ха юм даа. Түдэбһөө болохошье хүнэй дураа гутахаар. Теэд үхибүүд гээшэмнай бэе бэедээ оролсожо эхилбэл, «эсэргүүсэгшэдээ» ямаршье аргаар дороо дараха гэжэ оролдодог, тиимэһээ гамнаха сэдьхэл тэдээндэ байдаггүй бшуу.

Түдэб тухай мүрнүүдые дуулахалаараа, бишыхан ябахадам, Сэдэб гэжэ хүбүүе наадалан, үхибүүдэй иигэжэ дэбхэрэлдэдэгые һанажархёо һэм: «Сэдэб, Сэдэб сэбэрхэн, Сэдэнэй ламын хүнжэл соо...» Хэншье анхан тиигэжэ хэлэхые һанаһан юм, мүнөө тэрэниие элирүүлхын аргагүй. Юрэдөө, гүүртын үхибүүдэй нэгэн Сэдэбтэй «үһөөрхэлдөөд», ябууд лэ зохёожо хэлэхэдэнь, нүгөөдүүлынь гансата хадууэжа абаад, Сэдэбые харахадаа хэлэдэг болоһон байгаа ёһотой.

ЯМАРШЬЕ ҮХИБҮҮНЭЙ гүйдэл дундаа «аманһаа унагааһан» гэхэ гү, али литературын эрдэмэй хэлээр хэлэхэ болоо һаа, **экспромтоор** гараһан шүлэгүүд ритмын талаар ехэ гуримтай байна гэжэ дээрэ дурсагдаһан мүрнүүдһээ ажаглалта хэхээр. Шүлэгөө ритмтэй болгохын тула үхибүүд үгын түхэлые хубилгаха, гү, али оройдоо удхагүй «шэнэ» үгэ бии болгожорхиходоо, һөөргөөшье харахагүй зон гээшэ.

БУРЯАД ЛИТЕРАТУРАДА хүүгэдэй аман зохёол огто шэнжэлэгдээгүй һалбари мүн. Манай элитэ фольклористнууд хүүгэдэй аман зохёолые яһала бэшэжэ абаһан, суглуулһан байха. Зүгөөр тусгаар шэнжэлгэ хэдэггүй ха юм даа.

Гэхэ зуура тэдэнэй суглуулбари соо ехэнхидээ урданай хүүгэдэй аман зохёол элбэг байха. Харин мүнөөнэй хүүгэдэй аман зохёол суглуулагданагүй, шэнжэлэгдэнэгүй, тиимэ жанр бии юм гэжэ тухайлагданашьегүй хаш даа. Үхибүүдэй аман зохёол суглуулха, бэшэжэ абаха хэрэгтэ түрэлхид, багшанар ехэ туһа хүргэхэ бэлэй. Олон лэ юумэ оршон зуура хүүгэдэй аманһаа гараад мартагдашадаг ушар захагүй байха. Тэдэниие «саб шүүрэн» бэшэжэ абаад, суглуулаад, редакцинуудта эльгээжэ байгыт гэжэ багшанарта, түрэлхидтэ хандаха дуран хүрэнэ.

Ц. ДОНДОГОЙ.

АРАДАЙ БАГША АЛДАРТАЙ

ДҮЙ ДҮРШЭЛ ХААНАҺАА ЭХИТЭЙБ

...Ород хэлэнэй хэшээл болохо байна. Хоёрдохи классай һурагшад ариг сэбэрые һайнаар сахидаг хэбэртэй: таһалга соонь сэбэр, наруул, бүхы юумэн зохидоор табигданхай. Хэшээлэй эхилһэнһээ хойшо һурагшад ехэл оролдосотойгоор номоо үзэжэ һууна. Багшын тодо аад, богонихон асуудалнуудта һурагшад тоб байса харюунуудые үгэнэ. Тиигэһээр байтар ехэл зохид хөөрэлдөөн эхилнэ. Үнгэрһэн темээ дабтажа байһан һураг шад өөһэдөөшье мэдээгүйдөө шэнэ темэ шудалжа эхилнэ.

Энэ багшын хэшээл бүхэниинь онсо илгаатай байдаг. Эндэ яаража, тэбдэжэ байһан нэгэшье ушар үзэгдэдэггүй. Хэшээл бүхэн өөрын дүүрэһэн удхатай. Оройдоол 45 минутын туршада багша ехэ юумэ хэжэ үрдинэ: һурагшадта шэнэ темэ ойлгуулна, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулна, хэшээлэй һүүлдэ үрэ дүнгүүдээ тоолон гаргажа, хэнэй ямараар номоо үзэһые мэдээсэнэ.

Нина Батуевна Цыретаровагай һурагшад хэзээдэшье хоёрдохи жэлээ нэгэ классда һуудаггүй. Тиигээд энэ багшын хэшээлдэ һууһан хүн ехэ юумэ ойлгожо абаха ёһотой. Хэшээл гээшэ һуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин гол хэрэг, эндэл Шабинарта ёһотой эрдэм мэдэсэ үгэхэ хэрэгтэй гэжэ энэ багша зүб лэ ойлгоно. Хэшээл бүхэндөө энэ нүхэрнай топ наринаар бэлдэжэ, тэрэнэй аша үрэтэйгөөр үнгэрхын түлөө тэмсэдэг байна.

Нина Батуевна өөрынгөө эрдэм мэдэсые ходоол дээшэлүүлжэ байдаг. Методическа литература, журналнуудые олоор уншажа, өөртөө хэрэгтэй юумэнүүдые бэшэжэ абадаг. Жэшээлхэдэ, «Эхин классуудай багшын библиотекэ» гэһэн зүбшэл тэрээндэ ехэ туһа хүргэнэ.

Нина Батуевна 1973 ондо Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институт заочнсор дүүргээ һэн.

— Дүй дүршэлөөр баян энэ багша хүмүүжүүлгын хэрэгтэ айхабтар ехэ анхаралаа хандуулдаг. Тэрэ хадаа үхибүүдэй түрэлхидтэй ехэ холбоо барисаатай. Тиимэһээ һурагша бүхэнэй абари зан, гэртэхи байдалыень, сүлөөтэй сагыень һайн мэдэнэ ха юм, — гэжэ классһаа гадуур хэгдэдэг хүдэлмэриие эмхидхэдэг Н. А. Тыгшеева хөөрэнэ.

Хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һайжаруулхын тула Нина Батуевна эгээл түрүүлэн һурагшадай журамда ехэ анхарал хандуулна.

...Галя — аймхайшаг басаган. Хэшээл дээрээ харюусахадаа, тэбдэдэг, ээрэдэг. Уншахадаа муу. Энэ юунһээ болонob? Хайшан гээд тэрэнэй аймхайень болюулхаб? Үгышье һаа, Саша хүбүүн номдоо бэрхэ, һонор. Тиигээд залхуу, тоомгүй. Эдэ бүхы асуудалнуудта багша харюу үгэхые оролдоно. Тиигэхэдээл һурагшадай түрэлхидтэ ошожо, тэдээнтэй хөөрэлдэдэг байна ха юм.

Үшөө нэгэ жэшээ. Коля хүбүүн уншахадаа, ехэл түлюур байба. Тэрэнэй түрэлхидтэй хөөрэлдэһэнэй һүүлээр Нина Батуевна тэрэ шалтагаание элирүүлээ һэн. Юуб гэхэдэ, Колиин гэртэхин хүбүүгээ буруугаар уншуулжа һургаа. Харин һургуулида Колиие ондоогоор һургана ха юм. Энэ шалтагааниинь Нина Батуевна элирүүлхэдээ, түрэлхидтэ ехэ туһатай зүбшэлнүүдые үгэһэн байна.

Партиин гэшүүн, дүй дүршэлөөр баян багша Н. Б. Цыретаровагай ажал хүдэлмэридэ иимэ жэшээнүүд олон. Дүй дүршэл гээшэ бэлэхэнээр ерэдэггүй. Нилээд олон үдэшэнүүд, нойргүй һүнинүүд үнгэргэгдөө. Түрүү багшанарай дүй дүршэл тухай һайса уншагдаа.

Залуухан басаган Улаан-Үдын педучилищи 17 жэлэй саада тээ дүүргэээд, түрэл нютаг — Сэлэнгын аймагай Жаргалантада хүдэлхэеэ ерээ һэн. Нина Батуевна түрүүшээр бэлэхэнээр һанаа. Харин багшын хүдэлмэри гайтай байжа, басаган ядалсаа бэлэй. Тииһээршье байтар дүй дүршэл ержэ эхилээ.

1971 онһоо хойшо Нина Батуевна Ивалгын дунда һургуулида хүдэлнэ. Тэрэнэй хүтэлбэрилжэ ябаһан гурбадахи класс (мүнөө 5-дахи «Б») һургуули соо успеваемостиин болон журамай талаар түрүү һуури һургуули соогоо эзэлнэ. Тэрэ классай һурагшад номдоо ехэ бэрхэнүүд. Үнгэрэгшэ жэлдэ тэдэнэр «Хэзээдэ бэлэн» гэһэн маршда хабаадалсахадаа. һургуули соогоо 1-дэхи һуури эзэлээ бэлэй. Энээндэ Нина Батуевнагай габьяа ехэ бии.

5-дахи «Б» классай һурагшад мүнөө 2-дохи классай һурагшадые шефтээ абажа, дуратай багшадаа ехэ туһа хүргэнэ. Шэнэ дуунуудые сээжэлдүүлнэ, спортивна мүрысөөнүүдые үнгэргэлсэнэ. Тэдэнэр «үзэглэлэй һайндэртэ» концерт зорюулаа һэн.

Иигэжэ Ивалгын дунда һургуулида дүй дүршэлөөр баян багша Нина Батуевна Цыретарова эдир үетэндэ эрдэм ухаа үгэхын түлөө үнэн зүрхэ сэдьхэлһээ оролдон хүдэлнэ.

Р. ГАРМАЕВА.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Н. Б. Цыретарова хэшээлдээ.

З. ВЕСНИНАГАЙ фото.

АЖАЛШАДАЙ бэшэгүүдһээ

МАСТЕРТАЙ БОЛОО ҺАА...

Тээгдэ тосхоной шэг шарай нилээд хубилжа, болбосон түхэлтэй болонхой. Тээгдэ хүн зонойнгоо тоогоор аймаг дотороо хоёрдохи һуури эзэлдэг юм. Эндэ Хүрбын совхозой, леспромхозой, лесхозой ажалшад мүн бэшэшье эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд ажаһуудаг. Ажалшадай ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангадаг комбинат тосхондо бии. Хэдэн арбаад айл телевизортэй болоо. Телевизорэйнгээ багахашье эбдэрээ һаа, хэрэгтэй сагтань заһабарилха аргагүйдэнэ. Тиигэжэ Улаан-Үдэ городһоо телемастерые уриха баатай болодог. Нилээд удаан болоожо, телемастерай ерэхэдэ, тэрэниие мэдэнгүй үлэшэхэ ушарнууд али олон үзэгдэдэг.

Тээгдын ажалшадай ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангадаг комбинадай мастертай болоо һаа, һайн байгаа.

Ц-Х ГОМБОДОРЖИЕВА,
худөө бэшэгшэ.
Хоринн аймаг.

Улаан-Үдэ хотынгоо түбһөө трамвайда һуугаад, Үдэ голой хүүргэ дээгүүр гаража урагшаа нэгэ хэды ябаһанайнгаа һүүлээр зүүн тээшээ нугархадатнай, замай хойто талада хоёр дабхар томо байшан харагдаха. Энэмнай Октябрьска районой худалдаа наймаанай гэр гээшэ. Зосоонь ороходотнай, һаруул һайхан, арюун сэбэр, худалдан абагшадай дурааараа шэлэн абаха элдэб янзын эд бараан, эдеэ хоол элбэг байха.

ХУДАЛДАА НАЙМААНАЙ ГЭР

ФОТО РЕПОРТАЖ

Худалдаа наймаанай гэртэ хүдэлмэришэ бэрхэ, эбтэй зэтэй коллектив хүдэлдэг. Тэдэнэр һара, квартал, жэл бүриингөө түсэб, уялгануудые амжалтатайгаар дүүргэнэ. Жэшээлхэдэ, энэ жэлэй хоёрдохи кварталда район соохи худалдаа наймаанай предприятинуудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ илажа, КПСС-эй райкомой, райсоведэй гүйсэдкомой Улаан тугта хүртөө һэн. Гурбадахи кварталда республика соогоо түрүү һуури эзэлжэ, РСФСР-эй худалдаа наймаанай Министерствын болон профсоюзуудай ЦК-гай дамжуулгын Улаан туг абаха болобо.

Түсэбтэ табан жэлэй түгэсхэхы жэлэйнгээ түсэб, уялгануудые худалдаа наймаанай гэрэй хүдэлмэрилэгшэд амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Жэлэй эхинһээ ажалшадта 2 миллион 720 мянган түхэригэй эд бараа, эдеэ хоол худалдаха байгаад, 2 миллион 890 мянган түхэригтэ хүргэжэ, түсэбөө 103,5 процент дүүргэбэ. Энэнь нёдондо жэлэйхиһээ 10,4 процентээр ехэ болоно. Гурбадахи кварталай эд бараанай эрьесэын түсэб 106,3 процент дүүргэгдээ, 60 мянган түхэригэй сэбэр олзо оруулагдаа.

Коллектив соогоо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ радио болон хүгжэмэй хэрэгсэлнүүдэй таһаг (даагшань В. Н. Москвитина) түрүүлжэ ябана. Тус коллектив табан жэлэйнгээ түсэб энэ жэлэй октябрь һарада дүүргээ һэн. Түгэсхэхы жэлэйнгээ 10 һарын түсэб тэдэнэр 111,5 процент дүүргээ. Тиихэдэ Е. Г. Вишневскаягай даадаг бүд худалдадаг таһагай, Н. Р. Митюковагай даадаг галантерейн таһагай хүдэлмэрилэгшэд түсэб, уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэжэ байдаг.

Даалгагдаһан хэрэгтээ харюусалгатайгаар хандажа, түрүү онол аргануудые хэрэглэн, ажал хүдэлмэридөө эрхим амжалтануудые туйлажа байдаг наймаалагшад эндэ үсөөн бэшэ. Тэдэнэй тоодо нэхэгдэһэн хубсаһа худалдадаг таһагые даагша Л. З. Соловьёва, тус таһагай наймаалагшад РСФСР-эй худалдаа наймаанай габьяата хүдэлмэрилэгшэ Е. Е. Дондокова болон Е. И. Рютина, соёлой хэрэгсэлнүүдые худалдадаг таһагай наймаалагша Татьяна Зубкова болон бусад ороно.

Ц. СУБАНОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Үхибүүдэй наадан худалдадаг таһаг соо. 2. Радио болон хүгжэмэй хэрэгсэлнүүдые худалдадаг таһагые даагша В. Н. Москвитина, наймаалагша Г. Н. Флусова, 3. Бүд худалдадаг таһагай наймаалагша Г. Воронова.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

ЗАЛ СОО ФИЛЬМЫН геройнууд

«Земля, на которой я счастлив» гэжэ фильм харахаяа соёлой байшанда ерэгшэдэй олонхинь экран дээрэ өөһэдыгөө хараһан байна. Еврейн автономито областиин анха түрүүшын хамтын ажахынуудай нэгэн — «Заветы Ильича» колхозой хүнүүд болон тэдэнэй ажал хэрэг тухай тэрэ фильм соо хөөрэгдэһэн байгаа.

Түрүү энэ ажахыда мүнөө 100-гаад трактор, 25 комбайн, 50 гаран автомашина бии. Колхозой ажалшад юһэдэхи табан жэлэй түсэбтэ даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргээ. Түгэсхэхы ондо орооһо таряанай, соялын, хартаабхын, овощой баян ургаса хуряагдаа. Табан жэлэй туршада һаалиин фермын томо комплекс, техникэ заһабарилха гурбан цех баригдажа, ашаглалгада оруулагданхай. Тиихэдэ парнигынь шэнэдхэгдэн заһабарилагданхай. Болбосон түхэлтэй, мүнөө үеынхеэр баригдаһан гэрнүүдтэ хэдэн арбаад бүлэ түбхинөө. Наймадахи табан жэлэй туршада абаһан бүхы олзо доходтойгоо адли мүнгэн зөөри энэ колхоз 1971—1975 онуудта ганса барилгада гаргашалһан байха юм. Эндэхи колхозникууд дүрбэн тосхондо ажалладаг, ажаһуудаг байна. Бүхы тосхонуудынь газтай болонхой. Тосхон бүхэндэ соёлой байшан, һургуули, магазинууд, медицинын болон бусад эмхи зургаанууд бии.

Кинохроникын Алас-Дурнын студи энэ фильм буулгаһан байна.

М. ХАНУХ,
ТАСС-ай корр.
Еврейн автономито область.

РАССКАЗ

ДОЛЖОД ХҮГШЭНЭЙ БАЯР

түргэн лэ ерэһэй гэжэ хүлеэшэдэг. Тиимэ бэзэ?

— Дамдин, тэрэ шалгалта гээшэдэнь яһала бэлдээ хүн бэзэш? Шамһаа болохо хүбүүд, басагад ошоод лэ, орожо шадангүй ерэнэ гэлсэгшэл даа, — гэжэ Должод хүгшэн хэлээд, тэрэнэйнгээ юун гэжэ харюусахыень хүлеэнэ.

— Бэлдээб гээд һананаб. Теэд шалгалта харуулна бэзэ даа, — Дамдин чемодан соогоо ном, дэбтэрнүүдээ ябталан һууна. — Эжы, наһанаагаа ехээр бү зобыт даа!

— Город ошоод, намдаа бэшэг, телеграмма табихаа бү мартаарай!

— Заатагүй бэшэхэб, эжы.

***

Хоёр жэлэй саада тээ һэн. Арбан класс дүүргэһэн Дамдин Жигжитов түрэл колхоздоо механизатораар ажаллахаа ерээ һэн. Должод хүгшэн хүбүүгээ өөрынгөө отарада механизатораар оруулаа бэлэй. Механизаторай ажал харюусалгатай.

Үглөөнэй бүрэнхыһөө эхилжэ, үдэшын харанхы болотор «ДТ-54» трактораа пүршэгэнүүлжэ, нэгэ отараһаа нүгөөдэ хүрэтэр үбһэ, түлеэ зөөхэ. Ажалдань элдэбын ушарнууд тохёолдохо.

Дамдин нэгэ ушарые мартадаггүй.

Тэрэ үглөөгүүр Дамдин Коля гэжэ туһалагшатайгаа үбһэ ашаад, Булагай гүүртэ хүргэхөөр гараа юм. Жомболог гол тээһээ һайб тошон ехээр гаража, харгы дүүрэн хүйтэн уһан мэлмэрнэ. Хоёр нүхэд ямаршье ушаралгүй харгынгаа эхэнхи хубиие гаталбад.

Тиигэжэ ябатарнь мүльһэн сүмэржэ, кабинадаа хүрэтэр уһа уруу пулд һуушабад ха.

— Коля, буужа мүльһыень хэмхэлжэ, трактортаа харгы гаргаха болоолди даа!

Хэдэн часай туршада мүльһэн абаргаһаа трактораа мулталхын түлөө тэмсэбэ. Үбһэ тэжээл саг соогоо байрадаа хүргэгдэбэ.

Хүбүүнэй эрэлхэг зоригтойе үни обёорһон үбгэд, хүгшэд:

— Энэ Дамдин ошон ябатараа бэрхэ шолмо болохо даа. Мүнөөнһөө угаа оролдосотой хүбүүн, — гэжэ магталдан һуудаг бэлэй.

Гадна Дамдин ажалайнгаа хажуугаар малшадта газетэ, журналнуудые уншажа үгэхэ, һониниие дуулгаха дуратай юм. Энээндэнь малшад ехэ дуратай, хэзээ ерэхыень ходо хүлеэшэнхэй байдаг.

***

Мүнөө Дамдин дүтэ танил болоһон нүхэдтэеэ хахасахань.

— Институтда ороол һаа, оролдосотойгоор һуража, һайн мэргэжэлтэй инженер болоод, таанадтаа бусахаб, — гэжэ Дамдин нүхэдөө найдуулба.

— Тиигэжэл үзыш даа, Дамдимнай. Бидэшни хүлеэжэ байхабди, — гэжэ Бадма таабай бултанай зүгһөө хэлээд, аалихан бодожо, хүбүүеэ шангаар тэбэрин таалаба.

Нүхэдтэеэ хани халуунаар хахасаад, Дамдин Улаан-Үдэ хото ниидээ һэн.

Улаан-Үдэ ерэжэ, институтдаа олоожо, документнүүдээ тушаахадань:

— Нүхэр Жигжитов, хоёр жэлдэ колхоздо ажаллаһан үнэмшэлгэтэй ерээ байнат. Иимэл зон һургуулидамнай ороходоо һайн бшуу даа, — гэжэ секретарь басаганай урматайгаар хэлэхэдэнь, Дамдинай нюур халуу бутараа бэлэй.

Шалгалтануудай үедэ хүбүүн хамтын байрада байрлаба. Тэндэнь зүг бүхэнэй нютагһаа ерэһэн залуушуул олон даа. Үсэгэлдэрэй һурагшад ажалай амта үзэһэншье нүхэд бии. Сэрэгэй албанһаа табигдаһан хүбүүд сэрэгэйнгээ хубсаһа үшөөл тайлажа үрдеэгүй...

Институтда ороһон залуушуулай дунда Дамдин Жигжитовэй нэрэ байгаа һэн. Дээдэ һургуулиин оюутан болоһондоо хүбүүн баярлаба. Одоошье һанаһан хүсэлынь бэелхэнь гээшэл.

«Хүндэтэ эжымни, дээдэ һургуулида оробоб. Баяртайб. Дамдин», гэһэн телеграмма Должод хүгшэн хүбүүнһээ абажа, бүхы нютагаархидаа баясуулаа юм.

Вл. ГАЛСАНОВ.

Уласхоорондын шэнжэлэл

АФРИКЫН ШЭНЭ ГҮРЭН

Африка түбиин баруун-урда хубидахи Португалиин колони байһан Анголо ноябриин 11-нэй һүни бэеэ даалһан байдалтай гүрэн — Арадай Республика болгогдобо. 500 гаран жэл соо эндэ намилзуулан хиидхэгдэжэ байһан Португалиин туг Луандын олон арбаад мянган хүн зоной соггой хүхюун амаршалалга доро Сан Мигэл гэдэг эртэ урдын хэрэмэй башни дээрэһээ хэтэдээ абтаһан байха юм. Африкын шэнэ, бэеэ даалһан байдалтай 47-дохи гүрэнэй улаан-хара үнгэтэй туг тэрэнэй орондо мандуулагдажа, одо мүшэтэ огторгой өөдэ дүүлин ниидэһэн юумэдэл, һүр жабхалантайгаар намилзаһан байна. Анголые сүлөөлхын түлөө арадай хүдэлөөнэй (МПЛА) хүтэлбэри доро 15 шахуу жэл соо эрхэ сүлөөгэйнгөө түлөө, колониальна дарлалта мүлжэлгэдэ эсэргүүсэн тэмсэжэ байгаа Анголын арадай баяр баясхалангые Африкын бэеэ даалһан байдалтай гүрэнүүд, түрүү үзэлтэй бүхы хүн түрэлтэн хубаалдажа байна. Советскэ Союз, социалис хани нэгэдэлтэ оронууд, Африкын, Азиин, Латиин Америкын олон гүрэнүүд тэрэниие мэдэржэ, дэмжэжэ байһан тухайдаа Анголын Арадай Республикын байгуулагдаһан түрүүшын үдэр мэдүүлбэ.

МПЛА-гай түрүүлэгшэ Агостиньо Нето НРА-гай түрүүшын президент болоо. Луандада үнгэргэгдэһэн олониитын митинг дээрэ президент дэлгэрэнгы программатай үгэ хэлэбэ.

Ороной экономико түсэбөөр хараалагдан, энээнһээ хойшо империализмда бэшэ, харин Анголын арадай аша туһада харюусаха юм гэжэ тэрэ хэлээ. Индустриализацилгын проектнүүд табигдаха, хүдөө нютагуудта кооперативууд, гүрэнэй ажахынууд эмхидхэгдэн байгуулагдаха байна. Колониальна дарлалта мүлжэлгын жэлнүүдтэ гадаадын монополинуудай хайра гамгүйгөөр үрижэ байһан байгаалиин туйлай ехэ нөөсэ баялигууд гүрэнэй мэдэлдэ үгтэхэ.

Колониальна дарлалта мүлжэлгын үлэгдэлнүүдые усадхан зайсуулжа, үндэһэн хубилалтануудые хэхэ гээшэ хүшэр бэрхэшээлтэй байна. Ушарынь юуб гэхэдэ, эб ее таһалһан ФНЛА-гай, УНИТА-гай бүлэгүүдэй хабаадалгатайгаар уласхоорондын империализм хуушан байдал һэргээхэ зорилготойгоор Анголодо зэбсэгтэ добтолго хэжэ үргэлжэлһөөр. МПЛА-гай зэбсэгтэ хүсэнүүдтэ эсэргүү сэрэгэй ябуулгануудые үргэлжэлүүлхэдээ, тиин үндэһэ яһанай илгаа гаргадаг ЮАР-ай хархис хүсэнүүдэй, Португалиин фашистнуудай ба Европын хүлһэншэдэй сэрэгүүдэй үргэн ехэ туһаламжа, дэмжэлгэдэ түшэглэхэдөө, политическэ оршон байдалда нэрэ түрэеэ дурдуулха гэжэ ФНЛА, УНИТА оролдолго гаргана. Эдэнэр «арадай-демократическа республика» гэдэгые Нова-Лижбоа хотодо эмхидхэн соносхоһон байна. Гадаадын сэрэгэй добтолгые далдалан нюужа, империалис гүрэнүүдһээ ба Пекинһээ сэрэгэй гү, али бэшэшье туһаламжа «хуулитаар» абаха арга боломжотой байхые хүсэһэн юм. Зүгөөр нэгэшье гүрэн энэ хархис захиргаание мүнөө болотор дэмжээгүй байһаар. Гэхэтэй хамта, сэрэгэй холбоо тогтооһон ФНЛА-гай, УНИТА-гай отрядууд МПЛА-гай арминн Луандын ба бусад хотонуудай райондохи бэхилэлгэнүүдтэ добтолно. Анголын арадай бэеэ даалһан байдалые, туйлалтануудые хамгаалан, ороной урда, хойто ба зүүн хубинуудта арадай арми шэн зоригтойгоор тулалдажа байна.

Оронойнгоо газар дайдын бүрин бүтэн байхын түлөө, тэрэниие хубаарилха гэһэн али бүхы һэдэлгэнүүдые буруу һүргэхын түлөө Анголын Арадай Республика сэхэ шууд тэмсэхэ байна гэжэ Африкын шэнэ гүрэнэй президент А. Нето мэдүүлбэ. Африкын бусад оронууд, социалис гүрэнүүд, дэлхэйн түрүү үзэлтэй бүхы хүсэнүүд империализмда эсэргүүгээр республикын хэһэн тэмсэлые дэмжэнэ гэжэ президент тэмдэглээ.

Парламентгүй Австрали

1974 ондо һунгагдаад, конституцаар хараалагдаһан болзорой хахад хубидашье хүдэлжэ үрдеэгүй байһан Австралиин парламентые генерал-губернатор Джон Керр тарааһан байна. Тиигэжэ Австрали хуули гаргадаг засаг захиргаангүй үлөө. Тэрэл Керрэй захиралта зонхилолгоор Г. Уитлемай лейборис правительство тушаалһаа буулгагдаа.

1975—76 онуудай гүрэнэй бюджедэй правительствын проектые баталхаяа сенадай — парламентын Дээдэ палатын — арсаһан ушарһаа уламжалан, орон дотор политическэ, конституционно байдал улам хүндэрһэн байна. Хүтэлбэрилхы лейборис партиин диилэнхэ һуури эзэлдэг түлөөлэгшэдэй палатаар урда тээнь һайшаагдаһан энэ проектые сенаторнуудай олонхид буруушааһан байгаа. Эдэнэр хэд бэ гэхэдэ, правительствада ородоггүй либералнуудай ба аграринуудай партинууд болоно. Эдэнэр баяшуулай, аралжаа наймаашадай тала баридаг юм.

Иимэ байдалһаа гарахын тула правительство болзорһоонь урид сенадые һунгахыень генерал-губернаторта дурадхаа һэн. Гэбэшье Британиин королевын түлөөлэгшэ болоожо, Джон Керр үгэ хэлэхэдээ, хархис хүсэнүүдэй түсэбүүдэй үндэһөөр ябуулга хэһэн байгаа. Ушарынь юуб гэхэдэ, Австрали Великобританиин доминион байһан зандаа. Парламентын хоёр палатые тарааһанайнгаа һүүлээр парламентын һунгалта болзорһоонь урид декабриин 13-да үнгэргэхэ тухай соносхоо һэн. Тиин генерар-губернатор дамжуулгын гэхэ гү, али Саг зуурын правительство байгуулхые лейбористнуудта бэшэ, харин правительствада ородоггүй либеральна партиин толгойлогшо Малькольм Фрейзертэ даалгаһан байна.

Энэ правительствын яаралтай түргөөр тангаригаа үгэһэн ушарынь парламентын һүүлэй һунгалтын үеэр һунгагшадай олонхиин зүгһөө дэмжэгдээгүй байһан либералнуудай, аграринуудай засаг захиргаание хүтэлбэрилгэдэ саг зууралшье һаа бусаба гэһэн удхатай. Национальна экономико һайжаруулгын, ехэ монополинуудай шунахай хархис ажал ябуулга зайсуулан сарахын тула лейборис правительствын түсэблэһэн бүтэмжэтэй һайн хэмжээнүүдые буруу һүргэхын тула хархис этэгээдүүдэй оролдолго гаргажа байһыень энэ ушар гэршэлнэ.

Ондоогоор хэлэхэдэ, Австралида болоһон политическэ хёмороон орон доторхи ангиин зүришэлдөөнэй, ажалшад ба дарлагшадай хоорондохи хёмороной улам үргэдэжэ байһые элирхэйлнэ.

Эгээл нимэһээ демократида харша генерал-губернаторай ябуулгануудта эсэргүүсэлтын хүдэлөөнэй эдэ үдэрнүүдтэ орон дотор үргэдэжэ байһаниинь дэмы бэшэ. Лейборис партиие дэмжэжэ байһанаа мэдүүлэн, олон мянгаад хүн Австралиин томо ехэ хото городуудай үйлсэ, гудамжануудта жагсаалда гараба. Австралиин профсоюзуудай Советэй хүтэлбэрилэгшэдэй тад ондоо хараа бодолтой байгаашье һаань, ороной бүхы портнуудай морягууд, хүдэлмэришэд лейбористнуудтай һаналаа нэгэдэлгын буһалгаа соносхоо. Австралида бүгэдэ нийтын буһалгаан соносхогдоходоошье магадгүй болонхой.

Тиихэдэ политическэ бүхы партинууд парламентын шэнэ һунгалтада бэлэдхэл хэжэ эхилбэ. Промышленна ба финансын эзэд баяшуул мүнгэ гамнангүй, либералнуудай ба аграринуудай хэрэгтэ ехэ мүнгэ һомолно. Профсоюзай эмхинүүд лейбористнуудай һунгуулиин кампанида мүнгэ суглуулна. Һунгалтын дүнгүүд гансал Австралиин парламентдахи хүсэнүүдэй хубааралгада бэшэ, харин ороной конституциин байгуулалтада нүлөөлхэ байна гэжэ Австралиин хэблэл тэмдэглэнэ.

ПОРТУГАЛИ: Тэмсэл үргэлжэлһөөр

Ноябрь һарын түрүүшын арбан хоног соо Португалида ехэ хүшэр бэрхэшээлтэй байба. Урдынгаа урагшагүйдэлгэнүүдэй түлөө хархис хүсэнүүд үһөөгөө абахые шиидэн, арад зоной революционно туйлалтануудта зүрюу харша ябуулгануудые бэлдэнэ гээд абтаһан мэдээсэлнүүд дотор хэлэгдэнэ. Анголын бэеэ даалһан байдалтай болоһон ноябриин 11-нэй үдэрые хархис хүсэнүүд хэрзэгы муухайгаар угтаһан байна.

Революционно талаараа һэримжэтэй байхыень Компарти ба ороной зүүнэй үзэлтэй бусад хүсэнүүд арад зониие уряалба. Һэргылэмжын хэдэ хэдэн хэмжээнүүд абтаа. Тодорхойлон хэлэхэдэ, Португалиин газар дээрэхи сэрэгэй бүхы частьнууд бэлэн болгогдонхой.

Политическэ хүшэр хүндэ байдалтай орон дотор түгшүүрил улам шангадажа байна. Оршон байдалые улам түбэг бэрхэшээлтэй болгохын тула хархис хүсэнүүд, нюуса байдалда ороһон фашистнууд хэдэ хэдэн һүйдхэлтэ ябуулга хээ: коммунистнуудта, профсоюзай эдэбхитэдтэ, түрүү үзэлтэй сэрэгэйхидтэ добтолһон, үйлсэ гудамжануудаар гурим буса ябадал гаргаһан, нийтын газарта бомбонуудые тэһэлһэн байха юм.

Гэбэшье эдэнэй харата ябуулганууд энээнһээ саашаа гаража бираагүй. Ушарынь юуб гэхэдэ, үргэн нийтэ арад зон һэримжэтэй байжа, революционно туйлалтануудта тойбо татаха гэһэн али бүхы ябуулгануудтань эрид шанга сохилто үгэһэн байна. Тиихэдэнь хархис этэгээдүүдэй иимэ хорото ябуулгануудые үүдхэдэг отрядуудай удамаршад энэ тэрэ юумэн тухай бодохо ушартай болоо. Аалин намдуу байдалда Анголын бэеэ даалһан байдалтай болоһон тухай соносхогдоо. Энээндэ али бүхы һаад тойбо татахабди, энэ хэрэг бэелүүлэгдэхэгүй гэжэ байгаад урда тээнь хархис хүсэнүүд хороор хашхаралдаа һэн. Теэд үргэн нийтэ арад зоной һэримжэтэй байһан дээрэһээ харата хэрэгүүдээ үүдхээгүй.

Энэнь контрреволюционно хүсэнүүд өөһэдынгөө түсэбүүдһээ арсаа гэһэн удхатай гү? Үгы юм ааб даа. Эдэнэр бэеэ хуряагаад, шанга сохилто хэхэ таарамжатай сагые хүлеэжэ байна. Тиихэдэ хархис хүсэнүүд хорото һүйдхэлтэ ябуулгануудаа үргэлжэлүүлһээр зандаа. Түрүү үзэлтэй сэрэгшэдые гүрэнэй хүтэлбэрилгэһөө зайсуулжа, коммунистнуудые правительстваһаа гарахыень баадхаха гээшэ эдэнэй гол зорилго болоно.

Хүдэлмэришэн ангиин ба бүхы ажалшадай аша туһа сахидаг Португалиин Компарти контрреволюцида эсэргүү тэмсэлэй манлайда ябана. Тэрэнэй бүридэлдэ байхадаа, эрхэ сүлөөгэй ба революциин бусад туйлалтануудые хамгаалхын тула эдэбхитэйгээр тэмсэжэ шадахаяа тооложо байһан хадаа коммунистнууд правительстваһаа гарахагүй юм гэжэ ПКП-гай Генеральна секретарь Алваро Куньял мэдүүлбэ.

Хархис хүсэнүүдэй харата ябуулганууудые зайсуулхын тула түрүү үзэлтэй хүсэнүүдэй үүргэ дээшэлүүлэн, правительстваһаа хархис этэгээдүүдые гарган, Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй хүдэлөөе шэнэдхэн хубилгаха шухала гэжэ коммунистнууд тоолоно.

Ю. ФЕДУТИНОВ,
Э. БАСКАКОВ,
Ю. ЛОПАТИН.
(ТАСС).

ТҮРЭҺЭН ҮДЭРӨӨРНЬ

ЯРОСЛАВЛИИН Ленинскэ райондо түрэһэн үхибүүдые баяр ёһололой оршон байдалда бүридхэлдэ абадаг гурим заншанхай. ЗАГС-ын, райгүйсэдкомой, предприятинуудай түлөөлэгшэд түрэлхидтэнь үхибүүнэйнь түрэһэн тухай үнэмшэлгэтэй хамта тусхай медаль, бэлэгүүдые барюулдаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: үбгэ һамган Людмила, Александр Новожиловтанда (зүүн гарһаа) Светлана, Владимир Яновичтондо, Мария, Александр Андреевтэндэ, Татьяна, Геннадий Волковтондо үхибүүдээ бүридхэлдэ абаһан үдэрынь удаан саг соо мартагдахагүй байха.

ТАСС-ай фотохронико.

телефон · телеграф · радио
ХИЛЫН СААНАҺАА

ГАВАНА

ПАРТИИН съездые угтуулан

ТАСС

Кубын Матансас провинциин коммунистнуудай тоосоото һунгалтын конференци Матансас хотодо болобо.

Кубын КП-гэй ЦК-гай хоёрдохи секретарь Р. Кастро конференциин хүдэлмэридэ хабаадаһан байна. Провинциальна комитедэй тоосоото элидхэлые делегадууд зүбшэн хэлсэбэ. Тоосоото үе соо Матансас провинциин социально-экономическа хүгжэлтэ элидхэл дотор үргэнөөр харуулагдаһан байна. Хүдөө ажахын ба гэгээрэлэй асуудалнуудаар ехэ амжалтануудай туйлагдаһаниинь энээн дотор тэмдэглэгдээ.

Компартиин ЦК-гай Секретариадай гэшүүн Блас Рока делегадуудай урда үгэ хэлэбэ.

ГАВАНА

Партиин съездэ—габшагай ажал

ТАСС

«Жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэһээ гадна, партиин съездын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүй дүршэлые түсэбтэ түрүүшын табан жэлэй үедэ ашаглаха гээшэ манай уялга болоно». Орьенте провинцидахи «Рене рамоса латур» гэжэ никелиин заводой хүдэлмэришэдэй бригадануудай нэгэнэй хүтэлбэрилэгшэ коммунист Альфредо Иларте ингэжэ хэлэхэдээ, республикын предприятинуудай бүхы коллективүүдэй Кубын Компартиин нэгэдэхи съездые ажалай бэлэгүүдээр угтажа байһыень элирхэйлбэ.

Орьенте провинцидахи завод партиин съездын хүндэлэлдэ социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ үүсхэл гаргагшадай нэгэниинь болоно. Коммунистнууд, Кубын залуу коммунистнуудай холбооной гэшүүд түсэбөө болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө хүдэлөөнэй манлайда ябана. Нёдондо жэлэйхитэй сасуулхада, байгша оной арба һара соо ажалай бүтээсэ нилээд дээшэлүүлэгдээ.

НЬЮ-ЙОРК

ООН: Совет үүсхэлые дэмжэнэ

ТАСС

ООН-ой Генеральна Ассамблейн нэгэдэхи комитедтэ (политическэ ба аюулгүй байдалай асуудалнуудые шиидхэдэг комитет) зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряаха тухай совет үүсхэлые зүбшэн хэлсэжэ үргэлжэлһөөр. ООН-ой гэшүүн олон гүрэнүүд энэ үүсхэлые һайшаан дэмжэжэ байһанаа мэдүүлнэ.

Хүн зониие олоорнь хюдаха шэнэ түхэлэй зэбсэг хэрэгсэлнүүдые, тэдэнэй шэнэ түхеэрэлгэнүүдые зохёон бүтээхэ хэрэгые хориһон Советскэ Союзай үүсхэлые Индиин делегаци һайшааха зуураа, энэ асуудалаар тогтоолой проект баталан абалгые бүрин дэмжэхэ байна гэжэ Индиин түлөөлэгшэ Б. Мишра тэмдэглээ.

Хүн зониие олоорнь хюдаха шэнэ түхэлэй зэбсэг хэрэгсэлнүүдые, эдэнэй хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргалгые хорихо тухай Советскэ Союзай оруулһан дурадхалые Иеменэй Арадай Демократическа Республика бүримүһэн дэмжэнэ гээд НДРИ-гэй түлөөлэгшэ А. С. Хамзах мэдүүлбэ. Зэбсэг хэрэгсэлнүүдые бүгэдэ ниитээрэ хүсэд дүүрэнээр хуряаха хэрэгые хангаха гээшэ ООН-ой гол зорилго болоно. Энэнь бэеэ даалһан байдалтай болоһон залуу гүрэнүүдэй экономическа хүгжэлтын аша туһада харюусана.

БЕРЛИН

ҺАНАЛ НЭГЭТЭЙ БАЙЛГЫН УРЯА

ТАСС

Ази, Африкын арадуудтай һаналаа нэгэдэдэг эмхиин саг үргэлжын секретариадай зүблөөн эндэ боложо дүүрэбэ. Болгариин, Венгриин, ГДР-эй, Полышын, Румыниин, Советскэ Союзай ба Чехословакиин һаналаа нэгэдэлгын комитедэй хүтэлбэрилэгшэд зүблөөндэ хабаадана.

Азиин, Африкын ба Латиин Америкын арадуудай империализмда эсэргүүгээр хэһэн сүлөөрэлгын тэмсэлтэй уласхоорондын һаналаа нэгэдэлгые улам бэхижүүлхэ тодорхой дурадхалнуудые, хэмжээнүүдые зүблөөндэ хабаадагшад зүбшэн хэлсэбэ. Вьетнамай, Чилиин, Палестинын ба урдань Португалиин колонинууд байһан Урда Африкын арадуудтай һанал нэгэтэй байха шухала гээд толилогдоһон коммюнике дотор тэмдэглэгдэнэ.

Харин хархис хүсэнүүдтэ эсэргүүгээр тэмсэдэг Анголын бодото түлөөлэгшэ МПЛА-да, Анголын арад зондо эдэбхитэй туһаламжа үзүүлхэ уряатайгаар зүблөөндэ хабаадагшад демократическа, национально-сүлөөрэлгын ба эб найрамдалда дуратай бүхы хүсэнүүдтэ хандаба.

Булимтаран эзэмдэһэн араб газар нютагуудһаа Израилиин сэрэгүүдые бүрин гаргажа, Палестинын араб арадай үндэһэн эрхые хангабал, Дүтын Зүүн зүгэй асуудалые зүбөөр шиидхэжэ болоно гээд коммюнике дотор хэлэгдэнэ.

НЬЮ-ЙОРК

ООН-до хашалта хэхэ гэһэн һэдэлгэ

ТАСС

США-гай гүрэнэй секретарь Г. Киссинджер Питтсбургда үнгэргэгдэһэн пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ, сионизм хадаа расизмын ба үндэһэ яһанай илгаа гаргалгын түхэл шэнжэ болоно гэжэ шүүмжэлһэн ООН-ой Генеральна Ассамблейн тогтоол тухай асуудалда тогтоһон байна.

«ООН-до дуугаа үгэлгэ Израилиие моральна талаар буруушаалгын нүхэсэл болоһон байна» гэжэ США-гай правительство тоолоно гээд Г. Киссинджер мэдэрбэ. Энэ тогтоолые ООН-ой гэшүүн олонхи гүрэнүүд баталан абаа. ООН-ой гэшүүн үсөөхэн оронууд, эдэнэй дунда США, Израиль тэрэниие буруушааһан байна гээд тэрэ хэлэбэ. Сионизмые буруушааһан тогтоол Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалые гуримшуулгада ехэ тойбо татаха байна.

Тогтоол баталан абахын түлөө дуугаа үгэһэн гүрэнүүд Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалые гуримшуулгада түбэг бэрхэшээл ушаруулхаар уласхоорондын оршон байдал хогтоолгодо нүлөөлнэ гэжэ Г. Киссинджер мэдүүлээ. Г. Киссинджерэй иимэ мэдүүлгэнь бодото байдалда яашье тааранагүй, Израилиин правительствын хорото ябуулгануудһаа уламжалан, Дүтын Зүүн зүгтэхи байдал хёмороо зүришэлдөөтэй байһаар гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Хэрбээ саашадаа ООН-до дуугаа үгэлгэдэ иимэ байдалтай байха болоо һаань, энэ тэрэ гүрэнүүдтэй США-гай хоёр ба олон талын харилсаанда муугаар нүлөөлхэ байна гэжэ Г. Киссинджер хэлэбэ. Иимэ байдал ООН-ой, США-гай хоорондохи харилсаа холбоондо түбэг бэрхэшээл тохёолдуулха юм. США-гай гүрэнэй секретариин иимэ мэдүүлгые ООН-ой гэшүүн оронууд эрид буруушааһан байна. Ушарынь юуб гэхэдэ, энэнь ООН-ой Уставта зүрюу харша бшуу.

ЛОНДОН

Шахардуу байдал һуларуулха зам

ТАСС

«Европын оронуудай хоорондоо этигэл найдамтай байха зам» — гэһэн гаршаг доро «Соушелист афферс» гэжэ журнал Финляндиин социал-демократическа партиин түрүүлэгшэ К. Сорсын статья толилбо. Аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудар нийтэ Европын зүблөөнэй дүнгүүд тухай энээн дотор харуулагдана.

Һүүлэй жэлнүүдтэ Европо түбидэхи политическэ байдалда хубилалтанууд боложо байна гэжэ К. Сорса бэшэнэ. «Хүйтэн дайнай» үе үнгэржэ, национальна аюулгүйе сахиха шэнэ харгы бэдэрхэ ябадалда гол анхарал хандуулагдадаг боложо байна. Энэ баримта зүүн ба баруун оронуудай, илангаяа Европо түбиин гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаанда гүнзэгы ехэ нүлөө үзүүлнэ. Томо ехэ гүрэнүүд Советскэ Союз ба США ядерна дайнай аюулые сараха, стратегическэ зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряалгын асуудалнуудые хинаха, шиидхэхэ хэмжээнүүдые абажа байна. Түбэй Европодохи зэбсэгтэ хүсэнүүдые, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хороохо талаар хөөрэлдөөнүүд эхилбэ.

ПАРИЖ

Арсалдаа хёмороотой байһаар

ТАСС

Экономическа ба валютын асуудалнуудаар баруунай зургаан ороной хүтэлбэрилэгшэдэй зүблөөн Нариж шадархи Рамбуйе хотодо нээгдэбэ. США-гай, Франциин, ФРГ-гэй, Великобританиин, Японой, Италиин гүрэнүүдэй ба правительствануудай толгойлогшонор тэрээндэ хабаадана.

Франциин үүсхэлээр зарлагдаһан зүблөөн гурбан үдэр соо хүдэлмэрилхэ. Капиталис оронуудай экономикодо, валютно-финансын, элшэ хүсэнэй муу байдалда хабаатай бүлэг асуудалнуудые тэрээндэ хабаадагшад зүбшэн хэлсэхэ юм. Хүгжэжэ байгаа оронуудтай капиталис гүрэнүүдэй харилсаае һайжаруулха тухай асуудал хаража үзэгдэхэ байна.

«СПОРТЛОТОГОЙ», «СПОРТЛОТО-2-ой» ТИРАЖАЙ ДҮНГҮҮД

Ноябриин 12-то Москвада үнгэргэгдэһэн «Спортлотогой», «Спортлото-2-ой» 43-дахи тиражай дүнгүүдые Спортивна лотерейн главна управлени согсолбо.

«Спортлото»: Нэгэшье хүн зургаан номер таажа шадаагүй. Табан номер таагшад — 2.398 түхэриг (100 карточка), дүрбэн номер тааһан хүнүүд — 52 түхэриг (5.087 карточка), гурбан номер таагшад 3 түхэриг абаха байна (96.359 карточка).

«Спортлото-2»: Мүн лэ нэгэшье хүн зургаан номер таабагүй. Табан номер тааһан хүнүүд — 2.818 түхэриг (35 карточка), дүрбэн номер таагшад — 38 түхэриг (2.886 карточка), гурбан номер тааһан хүнүүд 3 түхэриг абаха (52.906 карточка).

43-дахи тиражай шүүбэри ноябриин 23-һаа декабриин 23 болотор түлэгдэхэ байна.

(ТАСС).

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Депутат — даажа абаһан округһоо» — түрүү бэшэг. «КПСС-эй XXV съездэ — эрхим угтамжа» — суглуулбари. Орон доторой һүүлэй шэнэ һонин.

Хоёрдохи хуудаһан тематическа. «Табан жэлэй уряа: бага гаргашатайгаар һайн шанартай продукци ехээр абаха» — мүрысөөнэй ябаса тухай.

Гурбадахи хуудаһанда. «Ажабайдалай, тэмсэлэй хүсэн» — О. Серовагай статья. Хилын саана.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Большереченскын загаһа үсхэбэрилэгшэд» — Н. Ефимовэй репортаж.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 10.00 — Шэнэ һонин. 10.10 — «Асари ехэ барилгануудай үдэрнүүд» — кинопрограмма. 11.30 — Суута барилгашан, Социалис Ажалай Герой В. А. Затворицкитай залуушуулай уулзалга. 12.25 — «Неждановагай гудамжада» (үнгэтэ). 13.35 — «Баатаршалгын полевой почто». 14.05 — А. С. Пушкинай прозо. 15.05 — А. Мазовше. «Лучше всех» концерт. Польшоһоо дамжуулагдаха (үнгэтэ). 15.45 — «Старые стены» — уран һайханай фильм. 17.20—17.30 — Забһарлалга. 17.30 — Баримтата фильм. 17.50 — «Экран нүхэдөө суглуулна» (үнгэтэ). 18.30 — «Время». 19.00 — Спортын һонин (үнгэтэ).

Улаан-Үдэ. 19.20 — «НТИ — хүдөө ажахыда». 19.40 — Шэнэ һонин.

«Орбита». 19.50 — «Неждановагай гудамжада» (үнгэтэ). 21.00 — Шэнэ һонин. 21.15 — РСФСР-эй габьяата артист В. Третьяков скрипкын зохёолнуудые наадана. 21.45 — 21.55 — Забһарлалга. 21.55 — М. И. Калининай түрэһөөр 100 жэлэй ойдо. 23.10 — «Экран нүхэдөө суглуулна» (үнгэтэ). 23.50 — 24.00 — Забһарлалга. 24.00 — «Время». 00.30 — Хоккейгээр СССР-эй чемпионат. «Спартак» — «Динамо» (М) (үнгэтэ).

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 19.00 — «Уласхоорондын шэнжэлэл» (буряадаар).

«Орбита». 19.20 — «Баатаршалгын полевой почто».

Улаан-Үдэ. 19.50 — Үхибүүдтэ мультфильмнүүд харуулагдаха. 20.20 — Телевизионно һонин. 20.40 — Декабристнуудай буһалгаанай 150 жэлэй ойдо. «Пушкин ба декабристнууд». 21.20 — «Факел». «Чем ты живешь, студент?».

УНШАГТЫ, һонирхохол байхат

ГОРНЯГУУДАЙ КОМПАС

ЛЕТЧИГУУДТА, далай доогуур тамарагшадта һайса ердээжэ болоһон прибор—гирокомпас энээнһээ хойшо горнягуудай мэдэлдэ үгтэхэнь. Тэрэнэй туһаламжаар шулуу нүүрһэнэй хэбтэшые маркшейдерэй буулгабари хэдэг гидротодолидһаа һураггүй тодо зүбөөр элирхэйлжэ болоно.

Ашагта малтамал шанаржуулгын геомеханикын ба маркшейдерэй хэрэгэй бүхэсоюзна эрдэм-шэнжэлэлгын институдай эрдэмтэд Ленинградтахи туршалгын заводой мэргэжэлтэдтэй хамта энэ приборые шэнэр хэрэглэхэ ерэ зохёоһон байна. Эдэнэр то иимэ аад, хэмжээгээрээ багахан гирокомпас бүтээзэ. Газар доогуур малталга хэхэ ашагта малтамал оложо абадаг штурманууд забой тээшэ замаа тодо зүбөөр олохо аргатай болобо.

Үйлэдбэриин хүдэлмэришэд түрүүшын бүлэг приборнуудые болзорһоонь урид бүтээгээ. Эдэнь ороной шулуу нүүрһэнэй олон уурхайнуудай шахтернуудта эльгээгдэбэ.

СЭДЬХЭЛ ХАНААМА ШЭНЭ ЗҮЙЛ

МАДРАСҺАА Дели хото ошодог түмэр замай экспрессэй пассажирнууд сэдьхэл ханаама шэнэ юумэ абаба. Замда ябаха үедөө вагон соо телевизор хараха аргатай болоо. Видеопленко дээрэ бэшэгдэһэн хүгжэмэй ба хатарай программанууд, кинофильмнүүд, мүн аяншалгада хабаатай бусад мэдээсэлнүүд дамжуулагдадаг байна.

УРАГШАГҮЙДЭЬЭН СЭНГЭЛГЭ

ХЭН ХЭНДЭЭ инаг дуратай итальян хүбүүн басаган хоёрой сэнгэлгэ огто хүлеэгдээгүйгөөр дүүрэбэ. Италиин нийслэл хотоһоо урдуурхи ой руу орохотойнь сасуу, гэнтэ хахир муухай абяан соностожо, прожекторнууд ялагараар гэрэлтүүлээд, нохойнуудые хүтэлһэн, сэрэгэй хубсаһатай танигдаагүй хүнүүд тэдэниие тойрошобо.

Юунэйшье боложо байһан ойлгохоёо болиһон залуу хүнүүдые барижа, дүтэ шадарай полицин участогта абаашад, тэндэ удаанишье хөөрэлдэнгүй түрмэдэ хаажархиба.

Эдэнэй ямар гэм зэмэтэй байһаниинь табан хоногой үгэрһэн хойно болоһон суд дээрэ элирээ һэн. Ушарынь юуб гэхэдэ, эдэнэр ой соогуур сэнгэжэ ябаха үедөө НАТО-гай дүтэ шадар оршодог сэрэгэй баазадахи аюулгүйе сахиха зорилготой түхеэрэлгые ойлгонгүй хүдэлгэжэрхиһэн байгаа. Тиихэдэнь эдэниие таһуулшад гэжэ тоолоһон байгаа бшуу.

СЭБЭР ҺАЙХАН ДАНГИНАНАР НЭГЭДЭГТЫ!

МҮНӨӨ Великобританида биилэн байһан 120 гаран тред-юнионой үшөө нэгэн нэмэбэ. Тэрэ... Британиин сэбэр һайхан дангинанарай нэгэдэл гэжэ нэрлэгдэнэ. Һүүлэй жэлнүүдтэ «Англиин сэбэр һайхан дангина» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө конкурсдо хабаадаһан 10 басаган октябриин һүүл багта эмхидхэгдэһэн шэ профсоюзда ороо. Сэбэр һайхан үшөө олон басагад һаяар нэмэгдэхэ байха гэжэ энэ тред-юнионие эмхидхэгшэд найдана.

ШОНО БҮХЭН ОЙ РУУГАА ТЭГҮҮЛДЭГ

ШОНО нохой хоёр, нохой миисгэй хоёр хоорондоо эбгүйшэгүй дайсад юм гэжэ бүхы хүнүүд тоолодог байха. Гродногын областиин Поречье тосхондо ажаһуугшад энээниие буруушааха байна. Теэд бодоодшье үзэгты. Нютагай дунда һургуулиин директор Ф. И. Сяглогой гэрэй хашаа соо оройходоо, Мухтар гэжэ шонын Пират гэжэ нохойн, Ешка гэжэ миисгэйн сугтаа эбтэй зэтэй гэзэр наадажа байхыень хараха хадаа, энээндэ этигэхэлтэ.

Энэ хабар Поречиин ангуушад ой соо шонын нүхэ олоһон байгаа. Тиин Ф. И. Сяглогой жаахан шоныи гүлгэ тэжээжэ хэеэ абаа һэн. Урда тээнь эзэтэй байһан нохой, миисгэй тэрэниие ондоо ондоогоор угтаба. Пират ойн айлшание таһараа удара татахаар, харин Ешка айһандаа модоной оройдо гаража гарахаар бэ..эн байгаа һэн.

Багшын басаган—Света болон хүршэнэрэйнь үхибүүдшье ньнь гүлгые һүөөр, шанаһан мяхаар, хилээмэр, мүн бусадшье эдеэ хоолой зүйлнүүдээр тэжээжэ оробо. Мухтар түргөөр томо боложо, үхибүүдтэ дадажа, уданшьегүй Пираттай болон Ешкэтэй ханилһан юм. Тэрэ хашаа сооһоо гаража, хэзэшье ондоо тэшшэ ябадаггүй. Тэрэ нохойтой, миисгэйтэй хамта нэгэ эдюрһэз хооллодог. Сугтаа наададаг байна. Эдэнэр гурбуулаа үхибүүдтэй хамта сэнгэхэеэ газаашаа гарадаг юм. (ТАСС).

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд:

г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора — 2-54-54, приёмная — 2-54-93, зам редактора — 2-68-08, зам. редактора — 2-62-62, отв. секретаря — 2-50-52, секретариат — 2-66-76, отделы: партийной жизни — 2-60-91, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, пропаганды и агитации — 2-56-23, промышленности и строительства — 2-61-35, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, писем и селькоров — 2-67-31, информации — 2-34-05, общественная приёмная — 2-56-62, машинное бюро — 2-57-63, корректорская — 2-35-95, фотолаборатория — 2-33-61.

 □ Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР. Н-01719. Заказ № 01...